

פענוח הערות ומראי-מקומות.

ראה שיחה א.

מקדש" און איז ממשיך וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה כו", ד.ה. אז מצות בנין בית ליי" גייט (אויך) אויף דעם משכן וואָס משה רבינו האָט געמאַכט; און וויבאלד אז מצות בנין בית המקדש איז פארבונדן מיט די אנדערע צוויי מצות, אז צום גדר (הקיום) פון בנין המקדש איז נוגע דער (פריער-דיקער) קיום פון מינוי מלך און דער בהניח" פון מלחמת עמלק מען זאָגן אז אזוי איז געווען באַ אַלע בתי מקדש; - דארף ד.ה. הגם אז דאָס זיינען ג' מצות" וואָס נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ, איז דאָס נאָר בנוגע דעם ציווי פון אלע דריי מצות, וויבאלד אָבער אז מצות בנין בית ליי" איז איין ציווי לכל הדורות - ועשו לי מקדש" - וואָס איז כולל אַלע (אויך די פריערדיקע) בנינים", איז מובן, אז אויך ביי יעדן פריערדיקן בנין המקדש (משכן) איז (דאס געווען נאכדעם ווי ס'איז געווען א מלך און הניח גו' מכל אויביך מסביב", וויבאלד אז תלויות זו בזו". [נאָר כשם ווי די שלימות אין ביהמ"ק עצמו לדורי דורות איז געווען דער בנין בית עולמים כשנבנה המקדש בירושלים", אזוי אויך אין זיינע תנאים וגדרים (אלס הקדמה לזה), מינוי מלך ומלחמת עמלק, אז זייער שלימות האָט זיך אויפגעטאָן דורך דעם בנין המקדש בירושלים דוקא]. און מהאי טעמא בריינגט דער רמב"ם דעם פסוק ועשו לי מקדש" און איז גלייך ממשיך וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה": דער ציווי כפשוטו איז דאָך געווען אויפן משכן שעשה משה, וואָס אויך דערמיט האט מען מקיים געווען מצות בנין בית ליי" מיט אלע גדרים שבו - ווארום משה רבינו מלך הי, ווי דער רמב"ם שרייבט", און ס'איז געווען לאחר מנוחה

1 רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ו הלכה א. המקדש פלו לא הנה במישור אלא במעלה הקר. פשאדם נכנס משער מזרחי של הר הבית מהלך עד סוף החיל בשנה. ועולה מן החיל לעזרת הנשים בשמים עשרה מעלות רום כל מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה:

הלכה ב. ומהלך כל עזרת הנשים בשנה. ועולה ממנה לעזרת ישראל שהוא תחלת העזרה בחמש עשרה מעלות. רום כל מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה:

הלכה ג. ומהלך כל עזרת ישראל בשנה ועולה ממנו לעזרת הפהנים במעלה גבוהה אמה ועליה דוכן יש בו שלש מעלות. רום כל מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה. נמצאת עזרת הפהנים גבוהה על של ישראל שתי אמות ומחצה:

הלכה ד. ומהלך כל עזרת הפהנים והמזבח. ובין האולם למזבח בשנה. ועולה משם לאולם בשמים עשרה מעלות. רום כל מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה והאולם וההיכל פלו בשנה:

3 רמב"ם שם פרק א הלכה א. מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות. וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנהאמר (שמות כה ח) "ועשו לי מקדש". וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבנו. והנה לפי שעה שנהאמר (דברים יב ט) "כי לא באתם עד עתה" וגו':

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 149. לפי"ז איז אויך מבואר דער המשך פון די הלכות אין אנפאנג הלכות בית הבחירה: מ"ע לעשות בית ליי' מוכן כו' שנאמר ועשו לי

לפני הקדש מקום אחד והוא הנקרא אולם. וישלשמן
נקראין היכל. ועושין מחצה אחרת סביב להיכל רחוקה
ממנו כעין קלעי התצר שהיו במדבר. וכל המקף במחיצה
זו שהוא כעין תצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל
נקרא מקדש:

שם הלכה ב. כיון שנקנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל
ארבע עשרה שנה שפכו ושיחלקו. ומשם באו לשילה
ובנו שם בית של אבנים ופשוטו ריעות המשכן עליו ולא
היתה שם תקרה. ושם שנה עמד משכן שילה וקשמת
עלי תרב ובאו לנב ובנו שם מקדש. וקשמת שמואל תרב
ובאו לגבעון ובנו שם מקדש. ומגבעון באו לבית
העולמים. וימי נב וגבעון שבע נחמשים שנה:

שה"ג. יבמות ו עמוד ב. ואי זו היא מורה מקדש? לא
יכנס אדם בהר הבית במקלו, במנעלו, בפונדו, ובאבק
שעל גפי רגליו, ולא יעשונו ספנדקא. ורקיקה מקל
נחמר.

ביכורים פרק א משנה ט. ומנין שהוא חייב באחריותו
עד שיביא להר הבית, שנאמר (שמות כג) ראשית פפורי
אדמתך תביא בית ה' אלהיך, מלמד שחייב באחריותו עד
שיביא להר הבית. הרי שהביא ממין אחד ונקרא, וחסור
הביא ממין אחר, אינו קורא:

מאירי יבמות ז עמוד ב. מצורע שחל שמיני שלו ערב
הפסח וראה קרי בו ביום הרי זה טובל ומכניס ידיו
לעזרת נשים או נכנס כלו לשם ליתן דם בבהונותיו
ומשלח קרבנותיו על הדרך שכתבנו למעלה שעזרת
נשים אינה בכלל מקדש ונמצא שאין איסור ביאת טבול
יום בעזרת נשים אלא מדברי סופרים ואין מעמידין אותו
במקום עשה שיש בו כרת ואפילו ראהו בלילה שמחרתו
שמיני שמאחר שהעלינו את הענין מפני שעשה שיש בו
כרת דוחה איסור סופרים אין בו הפרש בין לילה ליום
ולא הזכירו בגמרא בה הפרש זה אלא לדברי עולא שהיה
מפרשה באיסור ביאת מקדש של תורה שבכרת והיה
סובר שאף עזרת נשים בכלל זה ויש פוסקים כן מכח
שמועה זו שמוכחת כן להדיא במסכת זבחים ל"ב ב' ואף
בתוספתא פ"א דכלים ה"ח אמרו כל הטמאים שנכנסו
משער ניקנור ולפנים אפילו מחוסרי כפרה חייבין על
זדון כרת ועל שגגתן חטאת אלא שבאין עליה מטעם
הואיל ואישתרי אישתרי ולדעת זה אף בשלא טבל כן

פון מלחמת עמלק: ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי
חרב; און פון דעמאלט אן איז דער חיוב הציווי פון ועשו
לי מקדש" - געבליבן אויף אלעמאל.

לקוטי שיחות חלק כא עמוד 149. לכאורה וואלט מען
געקענט ענטפערן, ווי מ'האט שוין גערעדט אמאל
בארוכה, אז דער ציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם",
כאטש עס שטייט בנוגע בנין המשכן, איז דאס אבער א
ציווי לדורות אויף בויען א בית לה' א ציווי אויף אלע
בתי מקדשות כולל דעם מקדש דלעתיד (ד.ה. אז דער
ציווי אויף אלע בתי מקדשות לערנט מען אפ פון דעם
ציווי אויף בנין המשכן). זאת ועוד: הגם אז דער ציור
און פרטים פון מדת ארכו ורחבו פון ביהמ"ק זיינען
געווען אנדערש ווי אין משכן, זיינען אבער די ענינים
העיקריים שבו געווען בדוגמת המשכן (כמבואר
ברמב"ם): אזוי אויך פון דעם ציווי אויף תרומת ונדבת
המשכן, לערנט מען ארויס לגבי ביהמ"ק, אז הכל חייבין
לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים וואס לפ"ז
איז מובן, אז אויך די קריאה ולימוד פון מלאכת המשכן
איז נוגע און העלפט אז דער בנין ביהמ"ק זאל זיין
כדבעי.

(4 רמב"ם שם פרק א הלכה ה.) ואלו הן הדברים שהן
עקר בבנין הבית. עושין בו קדש וקדש הקדשים ויהיה
לפני הקדש מקום אחד והוא הנקרא אולם. וישלשמן
נקראין היכל. ועושין מחצה אחרת סביב להיכל רחוקה
ממנו כעין קלעי התצר שהיו במדבר. וכל המקף במחיצה
זו שהוא כעין תצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל
נקרא מקדש:

(5 לקוטי שיחות חלק טז עמוד 306. ראה בסוף.

(6 רמב"ם שם פרק ז הלכה יא.) שלשה מקנות היו
במדבר. מקנה ישראל והוא ארבע מקנות. ומקנה לוי
שנאמר בה (במדבר א ג) "וסביב למשכן יחנו". ומקנה
שכינה והוא מפתח תצר אהל מועד ולפנים. וינגדן
לדורות. מפתח ירושלים עד הר הבית כמקנה ישראל.
ומפתח הר הבית עד פתח העזרה שהוא שער ניקנור
כמקנה לוי. ומפתח העזרה ולפנים מקנה שכינה. והחיל
ועזרת הנשים מעלה יתרה בבית עולמים:

(7 רמב"ם שם פרק א הלכה ה.) ואלו הן הדברים שהן
עקר בבנין הבית. עושין בו קדש וקדש הקדשים ויהיה

אבן ואבן דכתיב בספר עזרא דקאמר נחמיה כשנבנית חומת ירושלם ובא לקדש את העיר ואעמידה שתי תודות גדולות אצל החומה מבחוץ ותהלוכות לימין מעל החומה להקיף את העיר בתהלוכות שהלכו דרך ימין כשפניהם לחלל העיר הלכו תמיד לצד ימינם עד שהקיפו את כולה ומדקאמר גדולות משמע דהיינו גדולות שבתודה ואשמועינן דשל חמץ היו שהן גדולות שבלחמי תודה דכתיב על חלות לחם חמץ יקריב וגו' כנגד מצה הבא חמץ שיהא סלת במין החמץ כנגד שלשה מינין שבמצה ובמצה שלשה מינין כדכתיב על זבח התודה חלות מצות וגו' הרי מין אחד ורקיקי מצות הרי שני מינין סלת מורבכת חלות הרי שלשה מינין ובכל מין עשר חלות כדילפינן התם אלמא חלות החמץ גדולות כשלש של מצה והליכת בית דין אחריהם דכתיב וילך אחריהם הושעיא וחצי שרי יהודה ואוכלין שם לחם אחד ועל פי נביא אוכלין את זו ושורפין זו דחגי זכריה ומלאכי היו שם ועל פיהם ברוח הקדש עשו ואין טעם בדבר ונראה דעד השתא גמרא גמירי לה הכי עד דאתא נחמיה. ואם הוסיפו על ירושלם מקדשין אותה בשיירי מנחה כירושלם מה ירושלם דבר הנאכל בה ויוצא ממנה נפסל אף בדבר הנאכל בה ויוצא ממנה נפסל דהיינו שיירי מנחה ובחמץ כתודה לא איפשר אלא במצה ואוכלין אותן בסוף המקום שקדשו בירושלם דהכי גמירי לה כדאמ'. כל מקום שלא נתקדש בכל אלו כסדר הזה אין קידוש גמור ואי משום קדושת עזרא שהיתה בלי מלך ואורים ותומים לא היתה אלא זכר בעלמא דקדושה ראשונה שקדשה שלמה לעזרה וירושלם קדשה לשעתה ולעתיד לבא דקדושתן מפני השכינה ושכינה אינה בטלה כדכתיב והשמותי את מקדשכם אף על פי ששוממין בקדושתן הן עומדים אבל קדושת הארץ לתרומה ומעשרות ושביעית מפני שהוא כיבוש רבים והרי נתבטל ועזרא בחזקה הוא שקדש כל המקומות שהחזיקו בהם עולי בבל:

(10 פירוש המשניות להרמב"ם מדות פרק ב משנה ה.) הלכה זו צריכה ביאור הרבה ותן לבך לצייר מה שאני אומר לך אחר שאקדים שפרה אדומה צריך לזרוק מדמה לנוכח ההיכל והוא רואה אותו שנאמר והזה אל נוכח פני אהל מועד מדמה ומכלל מסכת זו רבי אליעזר בן יעקב שאמר בפ' זה שעזרת כהנים היתה גבוהה על עזרת ישראל שתי אמות ומחצה וכשנכנס אדם בשער שושן מהר הבית הולך בקרקע ישרה עד שיגיע אל החיל

כמו שכתבנו בביאור הסוגיא וכן לדעת זה דוקא שראה בשמיני ויש פוסקים גם כן שעזרת נשים בכלל מקדש אלא שאין מתירין בביאת כלו אלא בהכנסת ידיו ומפני שהם סוברים ביאה במקצת לא שמה ביאה וכבר כתבנו כל הענין למעלה:

אבני נזר יו"ד חלק ב סימן תנ"א אות כ. ראה בסוף.

(9 קרית ספר רפ"ו.) המקדש כלו לא היה במישור ולא רצו לישר אותו להנמיך הגבוה ולהגביה השפל משום דאיכרי ה' משמע דבעודו ה' הוא דקדיש ומפני זה עשו כותל שע"ג שער המזרחי של ה' הבית נמוך כדי שיהא העומד בהר המשחה רואה פתח ההיכל כשמוזה מדם הפרה נוכח ההיכל דכתיב והזה אל נוכח פני אהל מועד וגו'. הגגות והעליות לא נתקדשו בין גגי ירושלם בקדושתה לקדשים קלים בין גגי העזרה לקדשי קדשים. היו בניות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש לענין אכילת קדשי קדשים דהתורה רבתה חצרות הרבה אצל אכילה אחת דכתיב בחצר אהל מועד יאכלוה דכיון דכתיב במקום קדוש אמאי הדר כתב בחצר אהל מועד יאכלוה דהיינו חצר אהל מועד היינו במקום קדוש אלא לרבות חצרות הרבה כדאמ' אבל לא לשחוט שם קדשים קלים דהא בעינן לפני אהל מועד למעוטי צדי צדדים והנכנס לשם בטומאה פטור דדוקא לאכילה הוא דאיתרבו כדאמ' דלטומאה ליכא חיובא אלא באורך קפ"ז על רוחב קל"ה. המחילות הפתוחות לעזרה קדש החלונות ועובי החומות בין לאכילת קדשי קדשים בין לטומאה דאף על פי שהלכו מבפנים בשיירי מנחה כל מה שהיה לקדש היה מתקדש דלא היה איפשר לילך בענין אחר וכל מה שלא נתקדש לענין טומאה לא הלכו בשיירי מנחה ובשיר של פגעים בקדושת עזרה. אין מוסיפין על העיר או על העזרות אם רצו למשוך העזרה או חומת ירושלם עד מקום שירצו אלא על פי מלך ועל פי נביא ואורים ותומים וסנהדרין של ע"א דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו קרא יתירא למדרש לדורות ובימי משה שהוא מלך ונביא ואחיו כהן גדול ואורים ותומים ושבעים זקנים דוכן תעשו משמע דאתא לרבוויי כל הנך לדורות. ובתוספת העיר עושין בית דין שתי תודות ולוקחים לחם חמץ שבהם והולכין בית דין אחר שתי התודות שהולכות זו אחר זו ועומדין בכלי השיר על כל פנה ופנה ועל כל

נשים לא היו ארוכים כשאר המעלות כמו שהוא מפורסם היום מצורת המדרגות אלא היתה כל מעלה כמו חצי עגולה עד שתהא כל מעלה חצי גורן כזה ולפיכך היתה צורת המעלה כמי שלקח קצת אצטבא ונתן אותה על המעלה עד שמשלים צורת הסולם וזה אי אפשר לציירו בפשוט אבל יובן בקירוב:

(12) תוס' מנחות פג עמוד ב ד"ה מתני' דלא. מתני' דלא כי האי תנא. דאינן באין לאו לכתחילה משמע חוץ מהנך דתניא לא יביא ואם הביא כשר:

ספר השיחות תשמ"ט חלק ב עמוד 453. ויומתק יותר ע"פ הביאור בדברי הרמב"ם המקדש כולו לא הי' במישור אלא במעלה ההר - דלכאורה, כיון שהולך ומפרט החילוקים בגובה חלקי המקדש, למה הוצרך להקדים שהמקדש כולו לא הי' במישור אלא במעלה ההר? לכאורה, יש מקום לומר שכוונת הרמב"ם לפסוק הלכה שהמקדש צ"ל במעלה ההר דוקא, אבל, עפ"ז דרוש ביאור מקורו של הרמב"ם שפרט זה בה' מקדש הוא לעיכובא, ואדרבה, הדבי רים שהם עיקר בבנין הבית .. קדש וקדש הקדשים.. אולם .. עזרה"ם הם בדוגמת המשכן, והרי המשכן הי' במים שור דוקא, ולא במעלה ההר?! ולכן, מסתבר לומר שבכתבו המקדש כולו לא הי' במישור אלא במעלה ההר" אין כוונתו לפסוק הלכה שהמקדש מוכרח להיות במעלה ההר, תנאי לעיכובא, כי אם, שכך היתה המציאות בפועל, והטעם שפותח בהקדמה זו (אף שמובן מאליו מהמשך הדברים) - י"ל בפשטות שמודיע תחלה כללות בפשטות - הענין, ואח"כ הפרטים שבו, כדי להקל על הלומד (בלשון ברורה .. לקטן ולגדול), וכדרכו בריבוי מקומות: להקדים המספר הכללי, לתועלת הזכרון, וכיו"ב. וענינו בעבודת האדם (לתקן הדעות) - שגם כאשר מעיקר הדין אין הכרח בביאה למקדש במעלה ההר, מהלך כו' ועולה כו' מהלך כו' ועולה כו", וגם בלאה"כ חשיב ביאה למקדש בשלמות מ"מ המציאות היא שהמקדש כולו לא הי' במישור אלא במעלה ההר, ולכן, המציאות היא שכשאדם נכנס כו' מהלך כו' ועולה כו", הן בנוגע לעליית חלקי המקדש עצמו, והן בנוגע לעלי' לדרגא נעלית יותר במקדש, כנ"ל.

(14) דברי הימים א, כח, יט. הָלַל בְּכֶתֶב מִיַּד יְהוָה עָלַי הַשָּׁפִיל כָּל מְלָאכֹת הַתְּבָנִית:

אח"כ עולה מן החיל בי"ב מעלות עד שמגיע לעזרת נשים ותהיה עזרת נשים גבוהה מקרקע הר הבית והחיל כשש אמות לפי שכבר הקדמנו שכל מעלה שהיתה במקדש גבוה חצי אמה אח"כ הולך עזרת נשים כולה שהיא ישרה ועולה מסיפה לעזרת ישראל בט"ו מעלות כמו שזכר בפרק זה ולפיכך היתה עזרת ישראל גבוהה מעזרת נשים ז' אמות ומחצה אח"כ עולה מעזרת ישראל אל עזרת הכהנים בדוכן שגבהו אמה ושלשה מעלות ממעל לדוכן אח"כ הולך על עזרת כהנים כולה והמזבח ובין האולם והמזבח בקרקע (אחד) ישרה אח"כ עולה בי"ב מעלות אל האולם וכמו שיזכור בג' ממסכתא זו והאולם וההיכל בקרקע (אחד) ישרה ולפיכך יהיה ההיכל למעלה מעזרת כהנים בשש אמות ויעלה בידינו מכל הגבוהים שקרקע ההיכל למעלה מקרקע הר הבית שבו שער שושן כ"ב אמה וגבהו של שער שושן כ' אמה על הרוב כמו שהקדמנו שזה גובה של כל פתח לפיכך כשהכהן עומד בהר המשחה ומביט משער שושן יגיע ראות עיניו אל המעלה השמינית ממעלות האולם ואינו רואה את ההיכל מן הפתח בשום פנים לפי שהמשקוף התחתון למעלה ממשקוף שער שושן העליון ב' אמות לנוכח ולפיכך צריך שיהא הכותל שלמעלה משער שושן נמוך כדי שיראה ההיכל ממעל לו ואע"פ שכל מה שאמרנו מבואר למעיין עוד אני מצייר אותו כדי שיובן במהרה ועוד נבאר איך היה מקום הנחת ההיכל והעזרה בשפוע ההר וזו היא הצורה ואמרו שהוא נמוך מכ' אמה דרך משל כדי שיהא הנראה משער ההיכל יותר משתי אמות ואם היה גבהו של כותל פחות יהא הנראה מפתח ההיכל יותר בלי ספק וזה ענין מבואר וכבר ידעת שקיטור שם עשן וענן קטורת שמעלה ממנו העשן לפי שאין לה תקרה: ומתליעין ר"ל שמסירין העצים שיש בהם תולעת כמו שאמרו מסקלין על הרמת האבנים שהושלכו בדרך וממה שא"ר אליעזר בן יעקב שכחתי מה שהיתה משתמשת ראייה שהוא המגיד כל מה שהקדמנו בסדר הבית וכן באר הש"ס. וענין חלקה שהיתה פרוצה ואין כותל מקיף לה וכבר נתבאר בסוף סוכה (דף נא) שבה היתה הכניסה לשמחה בימי החג ומיראה שמא יתערבו הנשים בין האנשים הקיפו אותה בשקופין אטומים ועשו בהם כמין מעלות כדי שיביטו מהן הנשים בשעת כניסת ישראל לשמחת בית השואבה שם כמו שבאר בסוף סוכה אח"כ אמר שמעלות עזרת

(מלכים א ד, כ): יהודה וישראל רבים. דָּבָר אַחֵר, אַף עֲרֻשָּׁנוּ רַעֲנָנָה, מִה מִטָּה זֹאת אֵינָה אֶלָּא לְפָרִיָּה וּרְבִיָּה, כִּן עַד שֶׁלֹּא נִבְנְהָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (עזרא ב, סד): כָּל הַקָּהֶל כָּאֶחָד אַרְבַּע רַבּוּא, מִשְׁנִבְנֵה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ פָּרוּ וְרַבּוּ, דָּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִגִּבְתָּ וְעַד אֲנִיפָרְס שִׁשִּׁים רַבּוּא עִירוֹת הָיוּ, וְהָיוּ מוֹצִיאֹת כְּפָלִים כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וּכְדִין, אֶפְלוּ אֶת מִצְנָעָה יִתְהוֹן שִׁשִּׁים רַבּוּא דְקָנִי, לֹא מִטְחָנָא לְהוֹן וְלֹא נִסָּב יִתְהוֹן. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, קִפְצָה לָהֶם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

תורה אור ר"פ ויגש. ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו'. הנה כתיב קורות בתינו ארזים וגו'. והנה י"ל ההפרש בין המשכן לבית עולמים שהמשכן הי' מארזים כמ"ש עצי שטים עומדים והמכסה הי' מיריעות עזים ועורות אילים ועורות תחשים כו' והבהמ"ק הי' מאבנים ועפר דוקא (שאסור לעשות בו עץ בולט ואכסדראות של עץ כמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' בית הבחירה וע' בס' החינוך מצוה תצ"ב) רק שהיו כלונסאות של ארז בתקרת האולם כו' וצ"ל זה מפני מה במשכן היו הארזים עיקר בבנין והעפר הי' רק בקרקע המשכן למטה. ובמקדש נהפוך הוא שהיו האבנים והעפר העיקר שאפי' הגג הי' מהן ולא היו עצים רק כלונסאות של ארז הנ"ל שהיו טפלים לעיקר הבנין...

(20) לקוטי שיחות חלק טז עמוד 466. די מעלת הנצחיות הנ"ל וואָס איז דא אין משכן לגבי די מקדשות איז נאר בנוגע די חלקי וכלי המשכן. אָבער בנוגע דער קדושת המקום, די השראת השכינה במקום המשכן ומקדש, געפינט מען די מעלת הנצחיות דוקא אין מקדש, ווי דער רמב"ם זאגט אין הל' בית הבחירה: וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה כו' כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב בהן קרבן. ואין שם בית לדורי הדורות נ"א אלא בירושלים בלבד ובהר המור"י וכו' (און ברענגט דערויף אויך דעם פסוקי) זאת מנוחתי עדי עד" - אז די קדושה אין מקום המשכן איז נאר געווען לפי שעה, ובלשון הכתוב ואהי' מתהלך באהל גו', און א בית (להשראת השכינה בקביעות) לדורי הדורות" איז נאר (א מקדש) אין ירושלים - ועד"ז אויך אין קו השלילה: נאסרו כל המקומות כולן לבנות כו'. און נאכמער: ביים בנין מקדש ראשון האט זיך אויפגעטאָן ניט בלויז אַ מקום קבוע להשראת השכינה, נאר די

רש"י ד"ה כל מלאכות התבנית. תבנית הבית חכמני והשכילני כמו תבנית אורח ורוחב וגובה והכל דרש שמואל מן התורה ברוח הקודש כמו ששינו הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה (שם כ"ז) דרש אורח החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים חמשים פעמים חמשים הם כ"ה מאות נ"ל חתכם לחמש רצועות להיות חמש מאות על חמש מאות והוא מיוסד בסילוק קרובין של שבת חנוכה המתחיל מנשה את אפרים ואפרים את מנשה והכל דרש שמואל ברוח הקודש ולמד לדוד כן:

סוכה נא עמדו ב. מנו רבנן: בראשונה היו נשים מבפנים ונאנשים מבחוץ, והיו באים לידי קלות ראש. התקינו שיהיו נשים יושבות מבחוץ ונאנשים מבפנים, וצדיין היו באין לידי קלות ראש. התקינו שיהיו נשים יושבות מלמעלה ונאנשים מלמטה. היכי עביד הכי? והכתיב: "הכל בכתב מיד ה' עלי השפיל". אמר רב: קרא אשכחו ודרוש "וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד". אמרו: ונלא דברים קל וחומר: ומה לעתיד לבא, שעוסקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהם — אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד. עכשיו, שעוסקין בשמחה ויצר הרע שולט בהם — על אשת פמה וכמה.

רש"י ד"ה היכי עביד הכי - שהוסיפו ושינו כלום על בנין שלמה: **והכתיב -** גבי דוד המלך כשצוה את שלמה על מדת הבית ובניינו: **הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל** - כל מלאכת התבנית שהודיעו הקב"ה ע"י גד החוזה ונתן הנביא:

(17) שה"ש רבה פ"א טז, (ג). דָּבָר אַחֵר, אַף עֲרֻשָּׁנוּ רַעֲנָנָה, מִה מִטָּה זֹאת אֵינָה עֲשׂוּיָה אֶלָּא לְנִסְתָּ רוּחַ, כִּן עַד שֶׁלֹּא נִבְנְהָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֵיחָדָה הַשְּׂכִינָה מִטְּלִטְלָת מְקוֹמָם לְמָקוֹם, הֵדָא הוּא דְכִתְיָב (שמואל ב ז, ו): וְאֵהָיָה מִתְהַלֵּךְ בְּאֶהֱלָ וּבְמִשְׁכָּן. מִשְׁנִבְנֵה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (תהלים קלב, יד): זֹאת מִנּוּחָתִי עַדִּי עַד. דָּבָר אַחֵר, אַף עֲרֻשָּׁנוּ רַעֲנָנָה, מִה מִטָּה זֹאת אֵינָה עֲשׂוּיָה אֶלָּא לְנִסְתָּ רוּחַ, כִּן יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁלֹּא נִבְנְהָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הָיוּ מִטְּלִטְלִין מְקוֹמָם לְמָקוֹם, וְיִסְעוּ וְיִחַנּוּ, מִשְׁנִבְנֵה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (מלכים א ה, ה): וַיֵּשֶׁב יְהוֹדָה וַיִּשְׂרָאֵל לְכַטָּח. דָּבָר אַחֵר, אַף עֲרֻשָּׁנוּ רַעֲנָנָה, מִה מִטָּה זֹאת אֵינָה אֶלָּא לְפָרִיָּה וּרְבִיָּה, כִּן עַד שֶׁלֹּא נִבְנְהָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (דברי הימים א כא, ב): לָכוּ סָפְרוּ אֶת יִשְׂרָאֵל, מִשְׁנִבְנֵה

מאין היה להם שירי מנחה לקדש משכן שילה כיון דאין מנחה בבמה וכן בשלמה בבנין בהמ"ק שנקרא נחלה בעי לקדושי המקום מאין היה להם שירי מנחה כיון דקודם זה נמי הותרו הבמות בנוב וגבעון ואין מנחה בבמה ודו"ק:

(23) תוס' שבועות טז עמוד ב ד"ה או אידי. או אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן. משמע הכא דאף על גב דמקדש איקרי משכן לא גמרי מהדדי אי לאו דכתיבי קראי יתירי וכן בסוטה בפרק היה מביא (סוטה דף טז. ושם) דמצריך התם. קרא לרבות שילה ובית עולמים וכן בפרק שני שעירים (יומא סז:) מדבר המדברה לרבות נוב וגבעון ושילה ובית עולמים ובפרק טרף בקלפי (יומא דף מד. ושם) גבי וכל אדם לא יהיה באהל מועד ובפרק הוציאו לו (יומא דף נג.) גבי מעלה עשן ותימה דבפרק קמא דחולין (דף כד. ושם) גבי לויים בשנים דרשינן יכול אף שילה ובית עולמים כך תלמוד לומר לעבוד עבודת עבודה וגו' לא אמרינן אלא בזמן שהעבודה בכתף אלמא אי לאו קרא הוה גמרינן מהדדי ובריש עירובין (דף ב. ושם) גבי שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד נפקא לן היכל מדאיקרי משכן מקדש ומקדש משכן ושמא קים ליה להש"ס בעירובין ובחולין שיש אהל מועד מיותר ובחולין כי ממעט שילה ובית עולמים מוקמינן ליה לדרשה אחרינא ומיהו קשה כיון דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש אמאי לא ידעינן שפיר בכל דוכתא תרווייהו מחד קרא כמו חיה ובהמה שזו בכלל זו ורבינו חיים כהן היה מחלק דדבר שאינו תלוי בקדושת מקום כההיא דעירובין ובחולין התם סגי בחד קרא לשניהם אבל בשמעתין דתלוי בקדושת מקום לא גמרי מהדדי מטעמא דמפרש ר' אלעזר וכן בהנהו דיומא דנעשים בפנים הוי בקדושת מקום ושילוח שער המדבר בא מכלל חבריו שנעשה בפנים וכן ההיא דסוטה דצריך קרקע המשכן ואית דל"ג הכא ליכתב או אידי ואידי מקדש וכו' אלא גרסי מכדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש ומשכן למה לי וקשה דא"כ ר' אלעזר אמורא חולק על רבי אלעזר תנא דרבי אלעזר קאמר בהדיא דלא גמרינן מהדדי ואמר הר"ר שלמה מדרו"ש דלר' אלעזר נמי אית ליה דגמרי מהדדי משום דמשכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן וה"פ דמילתא אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כלומר כיון דאיצטרך

השראת השכינה איז דאן בפועל געוואָרן אין אַן אופן נצחי, ווי דער רמב"ם פסק'נט אַז די קדושת המקדש וירושלים קדושה ראשונה קדושה לעת"ל .. לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה". פון דעם איז פארשטאנדיק, אַז דאָס וואָס ס'האט זיך גערעדט פריער, אז בפנימיות (מצד דעם רמז" שבמקרא) זיינען אויך די מקדשות נצחיים ווי דער איז עס ניט נאָר מצד דעם וואָס די קדושת מקום המקדש אינה בטלה" משכן ווייל, אדרבה, אין דעם איז דאָך (מקדש עיקר,) פֿאַראַן אַ יתרון אין מקדש לגבי משכן, כנ"ל נאָר, אז אויך אין די מקדשות איז דא עכ"פ אַ מעין" פון דעם ענין הנצחיות וואָס אין חלקי וכלי המשכן.

(21) שבועות טז עמוד ב. וקראי מִיתְרִי? ! הָא מִיִּצְרָךְ צְרִיכִי! דְּתַנָּא, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: אִם נֶאֱמַר "מִשְׁכָּן", לָמָּה נֶאֱמַר "מִקְדָּשׁ"? וְאִם נֶאֱמַר "מִקְדָּשׁ", לָמָּה נֶאֱמַר "מִשְׁכָּן"? אֵילּוּ נֶאֱמַר "מִשְׁכָּן" וְלֹא נֶאֱמַר "מִקְדָּשׁ", הָיִיתִי אוֹמֵר: עַל מִשְׁכָּן יֵהָא חֵיִב – שְׁהָרִי מְשֻׁחַּם בְּשִׁמּוֹן הַמִּשְׁחָה, וְעַל מִקְדָּשׁ לֹא יֵהָא חֵיִב. וְאִם נֶאֱמַר "מִקְדָּשׁ" וְלֹא נֶאֱמַר "מִשְׁכָּן", הָיִיתִי אוֹמֵר: עַל מִקְדָּשׁ יֵהָא חֵיִב – שְׁהָרִי קְדוּשָׁתוֹ קְדוּשַׁת עוֹלָם, וְעַל מִשְׁכָּן לֹא יֵהָא חֵיִב. לְכֹךְ נֶאֱמַר "מִשְׁכָּן", לְכֹךְ נֶאֱמַר "מִקְדָּשׁ". רַבִּי אֶלְעָזָר הָכִי קָא קִשְׁיָא לִיה: מַכְדִּי מִשְׁכָּן אִיקְרִי "מִקְדָּשׁ" וּמִקְדָּשׁ אִיקְרִי "מִשְׁכָּן"; נִתְּנוֹב אוֹ אִידִי אִידִי "מִקְדָּשׁ", אוֹ אִידִי אִידִי "מִשְׁכָּן"! "מִשְׁכָּן" וְ"מִקְדָּשׁ" לָמָּה לִּי? שְׁמַע מִינָּה פִּתְרִי. בְּשִׁלְמָא מִקְדָּשׁ אִיקְרִי מִשְׁכָּן – דְּכַתִּיב: "וַיִּנָּתְנִי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכָם"; אֵלָּא מִשְׁכָּן דְּאִיקְרִי מִקְדָּשׁ – מִנָּלָן? אֵילִימָא מִדְּכַתִּיב: "וַיִּסְעוּ הַקֹּהֲלִים נִשְׁאֵי הַמִּקְדָּשׁ" – הֵהוּא בְּאֶרֶן פְּתִיב! אֵלָּא מִהָכָּא: "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכָם", וְכַתִּיב: "כָּל־אִשָּׁר אֲנִי מֵרְאֶה אוֹתָהּ אֶת תְּבִנֹת מִשְׁכָּנִי".

(22) מהרש"א שבועות טו עמוד א. בא"ד אבל בימי שלמה ויהושע קשיא כו' עכ"ל צ"ל דממשה לא קשיא להו לפי שכל אלו דבמתני' ממשה למדנו חוץ מב' תודות דלמדנו מנחמיה והיינו משום דבמשה לא היה למשכן שום קביעות מקום ולא הוה צריך לקדש המקום בהיקף ב' תודות ובשירי מנחה אלא שהמשכן נתקדש במשיחה אבל בימי יהושע שנתקדש משכן שילה שהוא מקרי מנוחה בקביעות מקום והיה אבנים מלמטה כו' כדאיתא פ"ב דזבחים ע"כ הוה צריך לקדש המקום ואהא קשיא להו כיון דקודם שנבנה משכן שילה הותרו הבמות בגלגל

הַפְּלִי וְתִנְטֵל הָאָבֶן, יָכוֹל לַעֲמֹד עַל רִגְלוֹ אַחַת וַיַּעֲבֹד – עֲבֹדָתוֹ כְּשִׁירָה; וְאִם לֹא – עֲבֹדָתוֹ פְּסוּלָה. בְּעֵי רַבִּי אֲמִי: נִדְלָדְלָה הָאָבֶן וַעֲמַד עָלֶיהָ, מֵהוּ? הֵיכָא דְאִין דַּעְתּוֹ לְסַבְּרָה – לֹא תִיבְעֵי לָךְ, דְּנֻדַּי תִּיַּצָּא. כִּי תִיבְעֵי לָךְ – דַּעְתּוֹ לְסַבְּרָה. מֵאִי? כִּינֵן דַּעְתּוֹ לְסַבְּרָה – כְּמָה דְמַסְבְּרָא דְמֵינָא; אוּ דִילְמָא, הַשְׁתָּא מִיָּהָ הָא תְּלִישָׁא? רַבָּה זֹוטִי בְּעֵי לֵה הָכִי, בְּעֵי רַבִּי אֲמִי: נַעֲקֶרָה הָאָבֶן וַעֲמַד בְּמִקְוָמָה, מֵהוּ? מֵאִי קָא מִיבְעֵינָא לִיהָ? כִּי קַדִּישׁ דְּנֻד – רַצְפָּה עֲלִיוֹנָה קַדִּישׁ; אוּ דִילְמָא עַד לְאַרְעִית תְּהוֹמָא קַדִּישׁ, וְתִיבְעֵי לִיהָ כֹּל הַעֲזָרָה פְּסוּלָה? לַעֲוֹלָם פְּשִׁטָּא לִיהָ דַּעַד אַרְעִית תְּהוֹמָא קַדִּישׁ; וְהָכִי קְמִיבְעֵינָא לִיהָ: דְּרָךְ שִׁירָוֹת בְּכָךְ, אוּ אִין דְּרָךְ שִׁירָוֹת בְּכָךְ? תִּיקוּ.

רש"י ד"ה כי קדיש דוד - שהיה מקדש אותה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדתנן במס' שבועות (דף יד. טו:):

תוס' ד"ה מחילות לא נתקדשו - וא"ת הא אמר בפ"ב דזבחים (דף כד.) נעקרה אבן ועמד במקומה מהו כו' ומסיק לעולם פשיטא ליה דכי קדיש דוד רצפה עד ארעית תהומא קדיש וי"ל דבכיצד צולין (לקמן פסחים דף פו.) מסקינן כי א"ר יוחנן בפתוחות לחול אבל פתוחות לקודש קודש:

רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה י. ומרצפין את כל העזרה באבנים יקרות. ואם נעקרה אבן אף על פי שהיא עומדת במקומה. הואיל ונתשלקלה פסולה ואסור לפנה העובד לעמד עליה בשעת העבודה עד שתקבע בארץ:

ראב"ד. עד שתקבע בארץ. א"א עוד אמרו שאם נעקרה האבן ועמד הכהן ועבד במקומה (בגומא) אין דרך שירות בכך:

27 ספרי נשא. ולקח הכהן מים קדושים אין מים קדושים אלא שקדשו בכלי (ואליהם) אלו מי כיור. בכלי חרש מגיד שלא עשה בה כל הכלים ככלי חרס. שהיה בדין הואיל ועפר ומים מקדשים בפרה ועפר ומים מקדשים בסוטה, אם למדתי לפרה שעשה בה כל הכלים ככלי חרס, אף סוטה א' אינו דין (שלא נעשה) [שנעשה] בה כל כלי ככלי חרס, תלמוד לומר בכלי חרש מגיד שלא עשה בה כל הכלים ככלי חרש ב'. בכלי חרש חדשה שהיה בדין הואיל ועפר ומים מקדשים בפרה ועפר ומים

למיכתב תרוייהו משום טומאה שבפנים כדקאמר ר' אלעזר אמאי שני קרא בדיבורא ליכתיב או תרוייהו משכן או תרוייהו מקדש ומשני אילו נאמר מקדש בתרוייהו הייתי אומר דלהכי איכתיב קרא תניינא למעוטי משכן דלא נימא משכן איקרי מקדש וחייב ולא לטומאה שבפנים וכן אי הוה כתיב משכן בתרוייהו ה"א דאתא למעוטי מקדש להכי כתוב משכן ומקדש והשתא בחד קרא סגי והוה ידעינן תרוייהו מדמקדש איקרי משכן אלא ע"כ אתא חד קרא לטומאה שבפנים וקשה מכל הנהו שהבאתי שמצריך תרי קראי ובההיא דסוטה ל"ג בקונטרס נוב וגבעון לפי שלא היו סוטות שותות שם כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (דף קיב.) וא"ת מ"ש דגבי המדבר המדברה מצריך לרבות נוב וגבעון טפי מבהנג וי"ל משום דבההוא עניינא כתיב כפורת והזה אל הכפרת דמשתעי בארון ובנוב וגבעון לא היה ארון אבל קשיא לריב"א הא גבי מעלה עשן נמי כתיב כפרת ונראה לו דגבי שילוח שער המדבר כתיב שילוח מחנה ולכך איצטריך ריבוי דאפשר דאין קדושת מחנות בנוב וגבעון כיון שהותרו הבמות:

24 פרשתינו יב, יא. והנה המקום אשר יבסר יתנה אלתיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת דקלם וכל מבחר נדריכם אשר תדירו ליהנה:

רש"י ד"ה והיה המקום וגו'. בנו לכם בית הבחירה בירושלים, וכן הוא אומר בפרק "ויהי כי יושב המקדש בביתו" וה' הניח לו מסבב מקל אויביו ויאמר המקדש אל נתן הנביא ראה אנכי יושב בבית ארזים, וארון האלהים יושב בתוך היריעה" (שמואל ב ז):

לקוטי שיחות חלק כד עמוד 79. משא"כ בירושלים, איז דאס א בחירה מצ"ע (אן א טעם המגביל) אין דעם ענין, איז דאס כולל סיי דעם מקום (הבית), סיי דעם בית. ואדרבא וויבאלד אז דאס איז א זאך וואס דער אויבערשטער, די שכינה האט בוחר געווען למנוחתו עדי עד, איז מובן, אז די מנוחה בפועל ווערט דורך דעם בית, דער בית גופא איז א בית הבחירה"י. עיין שם.

25 זבחים כד עמוד א. תניא, רבי אליעזר אומר: רגלו אחת על הפלי ורגלו אחת על הרצפה, רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה – רואין; כל שאילו ינטל

יומא דף טז:) תניא (. מדבר) המדברה לרבות נוב וגבעון שילה ובית עולמים ובפרק שני דסוטה (דף טז. ושם) גבי עפר סוטה ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן קאמר שילה ובית עולמים מניין וכו' ובפ"ב דשבועות (דף טז:) דקאמר מכדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש לימא או אידי ואידי משכן או אידי ואידי מקדש אלמא אע"ג דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש איצטריך תרי קראי חד למקדש וחד למשכן ולא גמירי מהדדי וקשה דבפרק קמא דחולין (דף כד.) גבי שנים שפוסלים בלויים קאמר יכול אף בשילה ובית עולמים כן ת"ל (. זאת) ובפ"ק דעירובין (דף ב.) שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין במקדש מנא לן אשכחן מקדש דאיקרי משכן וי"ל בההיא דעירובין שמא איכא שום פסוק להשוות מקדש למשכן לההיא מילתא וכן בפ' קמא דחולין ובתר דמעטינן שילה ובית עולמים (מזאת) אז נוקי אותו פסוק לדרשא אחריתי וריב"א גרס בפרק שני דשבועות תרי קראי למה לי ולי נראה אע"ג דמקדש איקרי משכן כו' אפי' הכי בההיא דשבועות דאיירי לענין טומאה סד"א לחלק ביניהו כיון דחלוקין הן לענין טומאה דאי כתב מקדש ה"א דין הוא דטמא שנכנס למקדש חייב שהרי איסורו איסור עולם ואפילו בתר דנפיל מחיצה חייבין על המקום משום טומאה אבל במשכן לאחר שנסעו משם ופירקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על מקומו הראשון ואי כתב משכן ה"א דין הוא שחייב עליו לפי שנמשח בשמן המשחה ואסור ליגע בו בטומאה אפילו כשהוא מפורק אבל אבני היכל שנשרו מותר ליגע בהם בטומאה ובהא נמי מיתרצא הא דמצרכין קרא בפרק היה מביא (סוטה דף טז.) לרבות בית עולמים משום דאפקיה קרא בלשון טומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה וכל הלכות ספק טומאה גמרינן מסוטה להכי סד"א כיון דמקדש ומשכן חלוקים לענין טומאה כדפרי' לענין טומאת סוטה נמי יהא חילוק ביניהם ותדע דהיינו טעמא דאיסי בן יהודה דמצריך קרא לרבות שילה ובית עולמים מדפליג עליה התם איסי בן מנחם ואמר אינו צריך ק"ו הוא ומה בטומאות קלות לא חילק הכתוב בין שילה ובית עולמים טומאת אשה חמורה לא כ"ש פירוש טומאות קלות הנכנס למשכן ולמקדש בטומאת הגוף חייב כרת אתרוייהו אע"ג דיש חילוק ביניהם כדפרישית אפילו הכי הוה אותם לענין כרת הנכנס להם ומשום האי חילוק אין נראה לו לחלק ומדבר

מקדשים בסוטה, אם למדתי בפרה ושעשה בה (כל הכלים ככלי חרס) [ישנה כחדשה] אף סוטה יעשה בה (כל הכלים ככלי חרס) [ישנה כחדשה] תלמוד לומר בכלי חרש דברי רבי ישמעאל. בילקוט הגי' דין הוא שנעשה וכו'. ב] דברי ר' ישמעאל וכן הוא בילקוט שם. מן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן מגיד הכתוב שאם לא היה שם עפר מביא עפר ממקום אחר ונותנו למקום מפני שהמקום מקדשו. איסי בן עקיבא אומר להביא קרקע בית עולמים. איסי בן מנחם אומר אם (המטמא) טומאה קלה עשה בה בית המקדש כמשכן, סוטה חמורה דין הוא שנעשה בה בית המקדש כמשכן. ומה תלמוד לומר [בקרע המשכן שלא יביא מתוך קופתו]. ומן העפר לפי שהוא אומר ולקחו לטמא מעפר נאמר כאן עפר ונאמר להלן עפר, מה עפר האמורה (להלן) [כאן] עפר על פני המים אף (כאן) [להלן] עפר על פני המים. ומה להלן אם הקדים עפר למים יצא, אף כאן אם הקדים עפר למים יצא. יקח הכהן, ונתן, אל המים כדי והראה. ג' דברים בתורה כדי שיראו אפר פרה, ועפר סוטה, ורוק יבמה. ר' ישמעאל אומר אף דם הצפור:

סוטה טו עמוד ב. מקום הנה נשם אמה פו'. תנו רבנן: "ומן העפר אשר יתקח" יכול יתקח מבחוץ ויכניס.

תלמוד לומר: "בקרע המשכן". אי "בקרע המשכן", יכול יתקח מקדש — תלמוד לומר: "אשר יתקח". הא פיצד? יש נשם — הבא, אין נשם — תן נשם. תניא אידך: "ומן העפר אשר יתקח וגו'" — מלמד שיתקח מתקן מבחוץ ומכניס. "בקרע המשכן", איסי בן יהודה אומר: להביא קרקע שילה נוב וגבעון ובית עולמים.

רש"י ד"ה מן העפר אשר יהיה במשכן - מדלא כתיב מקרקע המשכן יקח אינו מקפיד אלא שיכניס להיכל מלמד שמתקן מבחוץ ומכניס מבפנים להיכל ונותן אל המים וא"צ להניחו בקרקע ההיכל: **מן העפר אשר יהיה במשכן -** מדלא כתיב מקרקע המשכן יקח אינו מקפיד אלא שיכניס להיכל מלמד שמתקן מבחוץ ומכניס מבפנים להיכל ונותן אל המים וא"צ להניחו בקרקע ההיכל:

(29) תוס' יומא מד עמוד א ד"ה בשילה ובית עולמים מניין - וכי האי גוונא אמרינן לקמן בפרק הוציאו לו (יומא דף נג.) גבי מעלה עשן ובפרק שני שעירי (לקמן

דוקא אלא (תני) תרי לישני א"נ דאי כתבינהו בחד לישנא לא הוה צריך למיכתב אלא חד קרא (זמני) [ומצי] למכתב ריבויא בההוא קרא גופיה אבל השתא משום דשני בלישניה כתב נמי תרי קראי. איכא מקצת נוסחי דכתיב בהו הכי מכדי משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן תרי קראי למה לי ומפרשי להו דרבי אלעזר בן פדת לא ניחא ליה כדרשא דרבי אלעזר משום דמקדש איקרי משכן ומשכן מקדש הילכך לא הוו צריכי תרי קראי אלא לטומאה שבפנים אתא. ולאו מילתא היא, דא"כ הוו להו למקשי אלא מ"ט דרבי אליעזר ורבי אלעזר בן פדת לאו תנא הוא דפליג ועוד דאע"ג דמקדש איקרי משכן ומשכן מקדש מצרך צריכי תרי קראי כדאמרין במסכת סוטה בפ' היה מביא ומן העפר אשר בקרקע המשכן יקה הכהן לרבות נוב וגבעון שילה ובית עולמים וכן במסכת יומא בפ' טרף בקלפי גבי וכל אדם לא יהיה באהל מועד ובפרק הוציאו לו גבי כי בענן אראה על הכפרת נמי צריך קרא יתירא לרבוויי בית עולמים. ואי קשיא לך הא דאמרין בפ"ק דחולין (כד, א) גבי לויים שנפסלין בשנים יכול אף בשילה ובית עולמים כן ת"ל לעבד עבדת משא באהל מועד לא אמרתי אלא בזמן שעבדה בכתף אלמא אי לאו מיעוטא לא צריך קרא יתירה והא לאו מילתא היא דהתם משום שאין שני הלויים תלויים בקדושת הבית אין לחלוק בין מקדש למשכן אבל בדבר התלוי בקדושת הבית ודאי צריכי תרי קראי.

חידושי הרשב"א. שהרי קדושתו קדושת עולם.
פירש רש"י ז"ל: שאין אחריה היתר במות, כלומר דמשנבנה הבית נאסרו הבמות לעולם, והקשו עליו בתוספות שהרי יש ספרים דגרסי הכא ר' אליעזר, ואם איתא נשמע מינה דר' אליעזר אית ליה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא, דאלו למ"ד לא קדשה לעתיד לבוא הותרו הבמות לאחר שנחרב הבית, וכדאמרין במגלה (י, א) שמעתי שמקריבין בבית חניו קסבר בית חניו לאו ע"ז וקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא, ושמא רש"י ז"ל לא גריס הכא ר' אליעזר אלא ר' אלעזר וכן הוא ברוב הספרים. ויש מפרשים קדושתו קדושת עולם שמקום מקדש נקדש לעולם לכשיבנה שיבנה שם באותו מקום ושם נבנה בימי עזרא ושם יבנה לכשיבנה במהרה בימינו, ויש מפרשים שלא שרתה שכינה לאחר מכן במקום אחר.

המדבר סד"א דווקא במשכן כשהיו ישראל במדבר סמוכין למדבר ומעלה עשן משום דכתיב בההוא קרא אהרן והאי קרא דשמעתא סד"א משום דכתיב אהל מועד ולא איקרי אהל מועד אלא במדבר ומקרא יתירא הוא דלא הוה צריך למיכתב אלא וכל אדם לא יהיה בבאו לכפר בקדש וסד"א דאתא למעוטי שילה ובית עולמים ובתר דמרבין שילה ובית עולמים אהל מועד דכתב רחמנא למעוטי עזרות איצטריך:

(30) תענית כא עמוד ב. אָמַר לִיה רַב נַחֲמָן בַּר רַב חֲסִידָא
 גַּרְבַּ נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: לֵיקוּם מָר לִימֵי לַגְבוֹן. אָמַר לִיה:
 תִּנְיָנָא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לֹא מְקוֹמוֹ שֶׁל אֲדָם מְכַבְדּוֹ, אֲלֵא
 אֲדָם מְכַבֵּד אֶת מְקוֹמוֹ. שָׁבוּן מְצִינוּ בְּהַר סִינִי, וְשָׁכַל זְמַן
 שֶׁהִשְׁכִּינָה שְׁרוּיָה עָלָיו, אֲמַרְהָ תוֹרָה: "גַּם הִצֵּאנוּ וְהִבְדָּקָר
 אֵל יִרְעוּ אֵל מוֹל הֶהָר הַהוּא", נִסְתַּלְקָה שְׁכִינָה מִמֶּנּוּ,
 אֲמַרְהָ תוֹרָה: "בְּמִשְׁחָ הַיָּבֵל הִמָּה יַעֲלוּ בְּהָר".

(32) מו"ק ט עמוד א. מאי דרוש? אָמַר, קל וְחוּמַר:
וּמָה מִשְׁכָּן, שְׁאִין קְדוּשָׁתוֹ קְדוּשַׁת עוֹלָם — וְקָרְבָן יָחִיד
דוֹחָה שְׁבֵת דְּאִיסוּר סְקִילָה, מְקַדֵּשׁ, דְּקְדוּשָׁתוֹ קְדוּשַׁת
עוֹלָם, וְקָרְבָן צָבוּר, יוֹם הַכִּפּוּרִים דְּעֵנּוּשׁ כֶּרֶת — לֹא
כָּל שָׁבוֹן?

ר"ת. מקדש קדושתו קדושת עולם דאין אחריו היתר וקרבת צבור ויוה"כ דאיסור כרת הוא לא כ"ש דנידחי ליה והיו דואגין שמא נתחייבו כלליה דאמרי התם במשכן לא דחו שבת אלא בהקרבת קרבנות דצורך גבוה נינהו אבל יום הכפורים דאסור באכילה ושתייה שהוא צורך הדיוט.

רמב"ן שבועות. ה"ג וכן כתוב בעיקר נוסחי: **ליכתוב או אידי ואידי מקדש תרי קראי למה לי.** ופי' דרבי אלעזר בן פדת כרבי אליעזר ס"ל דאמר אם נאמר משכן ולא נאמר מקדש הייתי אומר כו' דאע"ג דמקדש איקרי משכן ומשכן אקרי מקדש אי לא כתיב קרא יתירא הוה אמינא אין בכלל זה אלא מקדש או משכן שברוב מקדש אקרי מקדש ומשכן איקרי משכן ולא מרבינן אלא מאי דכתיב ביה בהדיא ומש"ה כתב רחמנא דתרוייהו ואפ"ה קשיא ליה לר' אלעזר בן פדת לכתוב רחמנא או אידי ואידי משכן או אידי ואידי מקדש וכיון דתרוייהו חד שמא אית להו מרבינן בהו מקדש ומשכן למה לי דשני קרא דביבוריה ש"מ לדרשא והא דאמר תרי קראי לאו

הוא צריך לחזק בדקו. בשעה שנקנסין הפנאים לבנות ולתקן בהיכל או להוציא משם את הטמאה. מצנה שיהיו הנקנסין פהגים תמימים. לא מצאו תמימים יקנסו בעלי מומין. ואם אין שם פהגים יקנסו לויים. לא מצאו לויים יקנסו ישראל. מצנה בטהורים. לא מצאו טהורים יקנסו טמאים. טמא ובעל מום יקנס בעל מום ואל יקנס טמא שטמאה דחוייה בצבור. וכל הנקנסין להיכל לתקן יקנסו בתבות. אם אין שם תבות או אי אפשר להם שיעשו בתבות יקנסו דרך פתחים:

שם הלכה יג. עשר קדשות הן בארץ ישראל וזו למעלה מזו. עירות המקפות חומה מקדשות משאר הארץ שמשלחין מתוכן את המצרעים ואין קוברים בתוכן מת עד שיצאו שבעה טובי העיר או כל אנשי העיר. ואם יצא המת חוץ לעיר אין מחזירין אותו לתוכה אף על פי שרצו כלן להחזירו. רצו בני העיר להוציא הקבר מן המדינה מפניו אותו. וכל הקברות מפניו חוץ מקבר נביא או מלך. קבר שהקיפתו העיר בין מארבע רוחותיו בין משתי רוחות זו כנגד זו אם היתה בינו ובין העיר יתר מתמשים אמה לקאן נחמשים לקאן אין מפניו אותו עד שיצאו כלן. פחות מכאן מפניו אותו:

תויו"ט מדות פרק ד משנה ה. ומסכה עולה. לשון הר"ב כמין מחילה ומערה. רצה להשוותו ללשון מסיבה דריש פרק קמא דתמיד אבל שם שנינו ההולכת תחת הבירה ואילו כאן דמסיבה היא העולה למעלה לא שייך לומר כמין מחילה ומערה. ואע"פ שאומר בלשון כמין לא דייקא. ובפרק דלקמן משנה ג' מפרש הר"ב מסבה בנין אבנים מעלות מגלגלות כו'. ולשון הכ"מ פ"ד מהלכות בית הבחירה פי' מסבה בנין עמוד חלול עשוי כמו מעלות סביב והעולה בו עולה דרך היקף. כן כתב הרד"ק בפ' יחזקאל. וכן פירש"י פרק קמא דיומא מסבה בנין אבנים מעלות מגלגלות וסובבות במקיף עמוד כמין עץ גלגל של גת עכ"ל הכ"מ. ואף בפירש"י דחזקאל [מ"ז] נמצא כדברים האלה:

שם כלים ספ"א קדש הקדשים מקודש מהן כו'. וא"ת ליתני עליית קדש הקדשים. שאין נכנסים שם אלא אחת בשבוע כמו שהעתיקתי דברי אבא שאול במשנה ה פ"ד דמדות [ד"ה וראשי]. תירץ הר"ש דבתוספתא דפרקין קאמר. אמרו לו אין זה מעלה. פי' דלאו משום קדושה נמנעים אלא לפי שלא היו צריכים: ע"כ. ולפי זה מתני'

(34) תניא פרק מא. אף אמן, אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל", לכן תכנינו ליחד ולדבקה בו יתברך, מקור נפשו האלהית ומקור נפשות כל ישראל, שהוא רוח פיו יתברך, הנקרא בשם "שכינה", על שם ששוכנת ומתלבשת תוף כל עלמין להחיותם ולקיימם, והיא היא – המשפעת בו פח הדבור הנה שמדבר בדברי תורה, או פח המשפעה הנה לעשות מצנה זו.

לקוטי שיחות חלק טו עמוד עמדו 206. עד"ז איז מובן אויך בנוגע א"י: כאטש אז דער קנין ובעלות אויף א"י האט זיך אויפגעטאן אויך פאר מ"ת (ע"י דיבורו של הקב"ה), האט אבער דאן די חלות הקדושה (אויך די קדושה וואס איז ניט פארבונדן מיט חיוב מצוות) ניט גע- קענט נקבע ווערן אין חפצא" פון דעם ארץ, לאחרי מ"ת אבער (אויך לפני הכיבוש) איז אין איר נתחדש גע- ווארן דער גדר און אפשריות הקדושה (מצד דעם ציווי מ'זאל איר כובש זיין); און ווען אידן האבן איינגענומען א"י בפועל⁴⁹ (דורך כיבוש) איז אין איר נקבע געווארן די קדושת הארץ.

⁴⁹ ויתירה מזו מצינו בקדושת המקדש וירושלים, שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטילה" (רמב"ם הל' ביהב"ח ספ"ו), ומ"מ קביעות קדושה זו נעשה עי"ז שקדושה שלמה שהוא קידש העזרה וירושלים" (רמב"ם שם הי"ד), ע"י מעשה הקידוש, כמפורש בהלכות שלפנ"ז.

(35) לקוטי שיחות חלק כא עמוד 151. משא"כ די השראת השכינה במשכן איז געקומען דורך ועשו לי מקדש", ע"י עשיית בני" (און ווי דער פסוק איז דאס מדגיש אויך בא פרטי המשכן והכלים: ועשו, ואת המשכן תעשה, וכו'), און וויבאלד די השראת השכינה איז געקומען דורך עשיית האדם, איז די קדושה נקבע געווארן אין דער חפצא (גשם) פון משכן, ס'איז געווארן א קדושה אין דעם משכן וחלקיו.

(37) רמב"ם שם פרק ז הלכה כב. בית קדש הקדשים מקדש מפניו שאין נכנס לשם אלא פהג גדול ביום הפורים בשעת העבודה:

(38) שם הלכה כג. מקום שהיה בעליה מכנן על קדש הקדשים אין נקנסין לו אלא פעם אחת בשבוע לידע מה

במשכן לא היה נמצא עדיין תכלית השלימות שהיה רק דירת עראי של הקב"ה. כמ"ש ואהיה מתהלך באהל ובמשכן כו'. לכך נעשה כפי אופן סדר השתלשלות העולמות איך שנבראו כסדרן שבזה שמים קדמו לארץ. ולכן כותלי המשכן היו מקרשים שהן בחי' צומח. ורק קרקע המשכן הי' מעפר. שזהו כמו שהוא בהשתלשלות שהצומח למעלה מן הדומם ולכן נעשו הקרשים מארזים שהארז גדל בגובה מאד שזהו בחי' העליונה שבצומח כו' למעלה מעלה מבחי' הדומם שאין בו תוספת וגידול כלל. והמכסה על המשכן היה מיריעות ומעורות אילים ותחשים כו' שהוא בחינת החי שלמעלה במדרגה גם מבחי' הצומח. לפיכך היריעות שהם בחי' המקיפים שהיו פרושי' על כותלי המשכן היו מבחי' חי שהוא למעלה מבחי' צומח שממנו נעשו כותלי המשכן. נמצא שכ"ז נעש' כפי סדר מעלת ומדרגת ההשתלשלות בהשתלשלותן ובריאותן מלמעלה"ט שהוא בחי' שמים קדמו כו'. אבל במקדש היה נמצא בו תכלית השלימות כי היה דירת קבע של הקב"ה כמ"ש זאת מנוחתי עדי עד שהי' מעין עוה"ב מה שיהי' באלף השביעי כשיהי' מנוחה לחיי העולמים שאז תתעלה הארץ עליונה שהיא בחי' מל' דאצי' להיות למעלה מכולם. וכמ"ש אשת חיל עט"ב שתהי' עטרת לע"ל לז"א דאצילות. והיינו מצד שרשה שעלתה במחשבה הקדומה תחלה ארץ קדמה לשמים. לכן אף בבהמ"ק שהי' מעין עוה"ב נעשה עיקר הבית מאבנים ועפר שהם בחי' דומם שאף הגג והמעזיבה שהיא בחי' המקיף נעשה מאבנים ועפר ולא מארזים שהוא כפי מה שיהיה לע"ל שבחי' ארץ קדמה א"ח עט"ב מצד שרשה כו' רק שכלונסאות של ארז שהיה בהתקרה הם היו בחי' תמכין לבד לעיקר התקרה הנעשה מבחי' דומם וכענין תמכין דאורייתא. (ועמ"ש במ"א ע"פ מחר חדש במ"ש יהונתן לדוד ואנכי אהיה לך למשנה כו'): **והנה** נראה בעליל ג"כ בחי' זו שיש בהארץ מעלה יתירה והוא בחי' הבטול שיש בה שהוא מדרס תחת כפות רגלי הכל משא"כ הצומח שגדלים בגובה והתנשאות כו'. ובטול זה נמשך מצד שרשה הנעלה במחשבה שהמחשבה היא בחי' חשב מ"ה שהוא תכלית הבטול כמ"ש מרע"ה ונחנו מ"ה. ומשם נמשך ומתלבש בחי' הבטול בארץ ומצד זה תתעלה לע"ל להיות עט"ב לכן היה בהמ"ק מאבנים דוקא (וכמ"ש ג"כ במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית דלכך אמרו בגמרא על כורש שהחמיץ במה שחזר וצוה

דהכא דלא כההיא דמדות. דשם תירצתי לאותה משנה. דוקא אליבא דאבא שאול. עוד עיין בדברי הר"ש אמאי לא קתני אחד עשר. ולחשוב בתחילה סוריא:

(39) תורה אור ר"פ ויגש. ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו'. הנה כתיב קורות בתינו ארזים וגו'. והנה י"ל ההפרש בין המשכן לבית עולמים שהמשכן הי' מארזים כמ"ש עצי שטים עומדים והמכסה הי' מיריעות עזים ועורות אילים ועורות תחשים כו' והבהמ"ק הי' מאבנים ועפר דוקא (שאסור לעשות בו עץ בולט ואכסדראות של עץ כמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' בית הבחירה וע' בס' החינוך מצוה תצ"ב) רק שהיו כלונסאות של ארז בתקרת האולם כו' וצ"ל זה מפני מה במשכן היו הארזים עיקר בבנין והעפר הי' רק בקרקע המשכן למטה. ובמקדש נהפוך הוא שהיו האבנים והעפר העיקר שאפי' הגג הי' מהן ולא היו עצים רק כלונסאות של ארז הנ"ל שהיו טפלים לעיקר הבנין. והענין כי הנה ידוע שיש בכל עולם ד' בחי' דצח"מ והדומם הוא למטה במדרגה מצומח והצומח למטה מן החי כו' והעילוי שבכולם הוא בחי' המדבר ולכאורה תמוה דא"כ מפני מה הארץ דוקא תוציא צמחה שהצומח יהי' גדל ונולד ונמשך מעפר הארץ הלא הצומח הוא למעלה מהדומם שהוא העפר. אך הענין דלא ראי זה כראי זה שאע"פ שהדומם למטה במדרגה מן הצומח עכ"ז יש בו מעלה יתירה מצד שרשו שלמעלה מבחי' צומח וחי כו'. דהנה ידוע מחלוקת התנאים בגמ' (חגיגה יב.) חד אמר שמים קדמו לארץ כמ"ש בראשית ברא כו' את השמים ואת הארץ וח"א ארץ קדמה כמ"ש ביום עשות כו' ארץ ושמים ואלו ואלו דא"ח שבמחשבה ארץ קדמה לשמים וכשברא ברא השמים תחלה. והענין כי סוף מעשה במח' תחלה פי' כי הארץ לפי שהיא סוף מעשה ע"כ שרשה במח' היא בבחי' תחלת המחשבה אבל השמים שהם תחלת המעשה הם אחרוני' במחשבה כי זהו הכלל שהסוף מעשה עולה תחלה במחשבה ולכך הצומח למעלה מהדומם וכן החי למעלה מהצומח כו' שזהו כפי סדר ההשתלשלות דדצח"מ בעולמות שבחי' הדומם ועפר הארץ הוא בחי' סוף מעשה וצומח וחי למעלה ממנו במדרגה והוא ענין שמים קדמו לארץ. ומ"מ מצד שרשן במחשבה הקדומה הרי ארץ דוקא קדמה לכולם במחשבה. לכן דוקא בה יש הכח והיכולת להוציא צמחה מצד שרשה הנעלה ולכן הצומח והחי והמדבר כולם מקבלים ממנה כו': **והנה**

צומח), נאר אויך אין קרקע המשכן (דומם), איז אָבער אָט־די השראת ה' שכינה (ושכנתי בתוכם") געווען בעיקר - ניט מצד די דברים גשמיים (יריעות וכו' והקרקע) גופא, נאָר מצד למעלה. [נאָר היות אַז דער אור וואָס האָט מאיר געווען אין משכן, איז געווען בלי גבול - האָט ער דעריבער גע- קענט נמשך ווערן אויך למטה מטה, ביז אין סוג הדומם]. און דעריבער, לאחרי ווי מען האָט דעם משכן צוגענומען פון אַ געוויסן אָרט - איז אין יענעם אָרט (אין דער קרקע) ניט פארבליבן קיין קדושה. דאָקעגן די קדושה פון ביהמ"ק, איז געווען מצד די דברים גשמיים גופא פון וועלכע ער איז געווען צוזאַמענגעשטעלט. און דערפאר איז אויך נאכן חורבן ביהמ"ק פארבליבן קדוּ - שה אין דעם מקום המקדש. וואָס דאָס איז אויך דער טעם ה' פנימי פון דעם וואָס דער ביהמ"ק איז געבויט געוואָרן דוקא בזמן שלמה, אין דער צייט ווען קיימא סיהרא באשלימותא - ווייל דער ענין פון סיהרא" (לכנה) איז (ניט ווי דער ענין פון שמש, משפיע - בחי' ז"א, נאָר) מקבל (אורה מהשמש), בחי' מלכות. און וויבאלד אַז דער אויפטו פון ביהמ"ק איז בעיקר (ניט אין המ' שכה מלמעלה נאָר אין) זיכוך הנב- ראים, דעריבער איז ער שייך צו דער שלימות פון סיהרא.

42) בחיי תרומה כה, ט. את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו. ידוע כי המשכן וכליו הכל ציורים גופניים להתבונן מהם ציורים עליונים שהם דוגמא להם, ומכלל הענינים הנפלאים הנכללים בו הוא מה שתמצא המשכן על ג' חלקים, לפנים מהפרכת חוץ לפרכת שהוא אהל מועד חצר המשכן כנגד המציאות שנחלק לג' חלקים עולם המלאכים עולם הגלגלים עולם השפלים. וכן מצינו האדם שהוא עקר הכל שהוא דוגמת המציאות בג' חלקיו ונקרא עולם קטן והוא נחלק לשלשה חלקים עולם הדבור ועולם החיות ועולם הטבע. החלק הראשון שבמשכן לפנים מהפרכת ושם הארון והלוחות והכרובים שהם כלים פנימיים נעלמים והם המרכבה לשם יתעלה כמו שכתוב (יחזקאל י"י:ט) וכבוד אלהי ישראל עליהם מלמעלה, וכתוב (תהילים פ"ב) יושב הכרובים וזהו כנגד עולם המלאכים שהן צורות נפרדות נעלמות והם שכלים נפרדים מרכבה וכסא להקב"ה, וכנגדן באדם עולם הדבור והוא הראש שהוא משכן החכמה ושם השכל שופע על המוח כי הצדיק השלם

לערב בחי' צומח בבהמ"ק נדבכין די אבן גלל תלתא ונדבך די אע חדת כו' כי צ"ל כולו באבנים דוקא מטעם הנ"ל. ובתפלה הוא בחי' השתחואות שבשמ"ע קול דממה דקה. בחי' דומם ואותיות התפלה הם בחינת דומם) משא"כ בהמשכן שנעשה כפי סדר ההשתלשלות דעכשיו שבחי' צומח למעלה מהדומם שמים קדמו כו' לכן היו הכותלי מעצי שטים והעפר היה בקרקע המשכן וכו"ל:

לקוטי שיחות חלק ו עמוד 17. לכאורה וואָלט מען געקענט מבאר זיין, אַז די מעלה וואָס איז פאַראַן אין די נידעריקע לבנים" לגבי די העכערע אבנים" (וואָס צוליב אָט דער מעלה האָבן די מצריים געוואָלט בויען די ערי מסכנות לפרעה" דווקא פון לבנים באַשטייט טאַקע אין זייער נידעריקייט :

- ס'איז דאָך ידוע, אַז נתאוה הקב"ה להיות לו (ית') דירה בתחתונים" און ווי דער אַלטער רבי (דער בעל ההילולא פון כ"ד טבת) איז מדגיש שאין תחתון למטה ממנו" - ד. ה. אַז וואָס מער תחתון עס איז די בחינה וואָס ווערט אַ דירה" צום אויבערשטן אַלץ מער און טיפער ווערט אויסגעפירט זיין רצון און כוונה. קומט דאָך אויס, אַז בשעת מען בויט דעם עיר אלקינו" פון לבנים" וואָס זיינען נידעריקער פירט מען דורך די כוונה פון דירה בתחתונים מער ווי ווען מען טוט דאָס דורך אבנים". און בדוגמא ווי ביי דער מעלה פון ביהמ"ק לגבי דעם משכן : אַז דער משכן, וואָס איז געווען אַ דירת עראי צום אויבערשטן, איז בעיקר געווען געבויט פון (קרשים) ארזים צומח, און דער ביהמ"ק, וואָס איז געווען אַ דירת קבע של הקב"ה, איז געווען געבויט בעיקר פון אבנים דומם, וואָס איז נידעריקער פון סוג הצומח

לקוטי שיחות חלק ט עמוד 62. אויף צו פאַרשטיין די מעלה פון בית שני לגבי בית ראשון, דאַרף מען פריער מבאר זיין די מעלה (בפנימיות) פון בית המקדש (בכלל - כולל אויך דעם בית ראשון) וועלכער איז געווען אַ דירת קבע" של הקב"ה, לגבי דעם משכן - וואָס איז געווען אַ דירת עראי זי צום אויבערשטן : די קדושה וואָס איז געווען אין משכן, דער ושכנתי בתוכם, הגם ער - איז געווען אין אַלע זיינע חלקים ניט בלויז אין די יריעות און קרשים (וואָס זיינען געווען פון חי און

(43) תנהומא נשא טז. באתי לגני אחותי פלה (שה"ש ה, א). אָמר רבי שמואל בר נחמן, בְּשִׁעָה שֶׁבָּרָא הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, נִתְאַנָּה שְׂיָהָא לוֹ דִּירָה בְּתַתְּוֹנִים כְּמוֹ שֵׁשׁ בְּעֵלְיוֹנִים.

במדבר רבה פי"ג, ו. ביום הראשון, אָמר רבי שמואל בר אבא, מהו ביום הראשון, מן היום הראשון שֶׁבָּרָא הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם נִתְאַנָּה לְדוֹר עִם בְּרִיּוֹתָיו בְּתַתְּוֹנִים, רָאָה הָיָא דְּכָתִיב בְּבִרְיַת יוֹם רִאשׁוֹן (בראשית א, ה): נִהְיָ עָרַב נִהְיָ בִּקְרָ יוֹם אֶחָד, יוֹם רִאשׁוֹן אֵינִי אוֹמֵר, אֲלֵא יוֹם אֶחָד, וְכָשֶׁם שֶׁאָמַר יוֹם אֶחָד יֹאמַר יוֹם שְׁנִי יוֹם שְׁלִישִׁי, אֲלֵא לְמָה אָמַר יוֹם אֶחָד, שֶׁעַד שֶׁהַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא הָיָה יְחִידִי בְּעוֹלָמוֹ נִתְאַנָּה לְדוֹר עִם בְּרִיּוֹתָיו בְּתַתְּוֹנִים, לֹא עָשָׂה כֵּן אֲלֵא כִּינּוּ שֶׁהוּקָם הַמְשָׁכָן וְהַשָּׂרָה בּוֹ הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא שֶׁכִּינְתּוּ וּבָאוּ הַנְּשִׂאִים לְהַקְרִיב, אָמַר הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא יְכַתֵּב שְׁבִיּוֹם זֶה נִבְרָא הָעוֹלָם. דְּכָר אַחֵר בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן, בְּיוֹם שֶׁהוּקָם הַמְשָׁכָן אֵינִי אוֹמֵר כָּאֵן, אֲלֵא בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן, מֵהוּ הָרִאשׁוֹן, לְבִרְיַת עוֹלָם, מְלַמֵּד שֶׁאֶחָד בְּשִׁבְתָּ הָיָה, נִמְצְאָה אוֹמֵר עֶשֶׂר עֶשְׂרוֹת נִטַּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, רִאשׁוֹן לְבִרְיַת עוֹלָם, רִאשׁוֹן לְכִתְּבָהּ, רִאשׁוֹן לְנְשִׂאִיוֹת, רִאשׁוֹן לְשִׁכְנָהּ, דְּכָתִיב (שמות כה, ח): וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִי בְּתוֹכָם. רִאשׁוֹן לְעִבּוּדָהּ, רִאשׁוֹן לְבִרְכַּת פְּהָגִים, רִאשׁוֹן לְרִאשֵׁי הַדָּשִׁים, רִאשׁוֹן לְאִסּוּר בָּמָה, רִאשׁוֹן לְאִכְלִית קִדָּשִׁים, רִאשׁוֹן לִירֵדַת הָאֵשׁ, דְּכָתִיב (ויקרא ט, כד): וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ וְגו':

(44) זבחים נד עמוד ב. אָמַרְי, כְּתִיב: "וְקָמַת וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם" – מְלַמֵּד שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ גְּבוּלָהּ מִכָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּבוּלָהּ מִכָּל אֶרְצוֹת. לֹא הָיוּ יָדְעֵי דוֹקְמִיָּה הֵיכָא;

פרש"י ברכה לג, יב ד"ה ובין כתפיו שכן. בְּגִבָּה אֶרְצוֹ הָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּנוֹי, אֲלֵא שֶׁנִּמּוּד עֶשְׂרִים וְשָׁלוֹשׁ אַמָּה מֵעֵין עֵיטָם, וְשָׁם הָיָה דַּעְתּוֹ שֶׁל דָּוִד לְבָנוֹתוֹ, כְּדֹאִיתָא בְּשִׁחִיטַת קִדָּשִׁים (זבחים נ"ד) אָמַרְי נִתְמִי בֵּיהּ פּוֹרְתָא, מִשּׁוֹם דְּכָתִיב "וּבֵין כְּתָפָיו שָׁכֵן" – אֵין לָהּ נֶאֱחָה בְּשׁוֹר יוֹתֵר מִכְּתָפָיו:

(45) לקוטי שיחות חלק יא עמוד 319. שאלה: הסתירה להבנת ענין האחדות מענין מציאות העולמות לכאורה יש להסירה, להסבירה ולבארה, שהוא ע"ד כמו שבבית

מרכבה להקב"ה וכמו שהיו אבות העולם, ושכינה שורה עליו במצות תפילין שבראשו ובזרועו כנגד המוח והלב שהם כנגד שני הכרובים, ומכאן תוכל להתבונן דוגמת המניח תפילין וכמה גדול כחו, החלק השני מחוץ לפרוכת הוא אהל מועד ושם השלחן והמנורה ומזבח הקטרת שהן כלים נכבדים פנימיים לא כמעלת פנימיות הראשונים והם כנגד עולם הגלגלים שהן נמצאים נכבדים מספרים כבוד אל והעולם מתקיים בתנועתם, וכנגדן באדם עולם החיות והוא הלב שהוא מהאברים הפנימיים שכל החיות תלוי בו וכל הגוף מתקיים בתנועתו, החלק השלישי חצר המשכן בו היה מזבח הנחשת והוא מזבח העולה אשר עליו מקריבים הקרבנות ושם בעלי חיים מקבלין הפסד והוא כנגד עולם השפל הזה שהוא בעל הויה והפסד וכנגדן באדם עולם הטבע והוא מהטבור ולמטה כי משם באה ההויה והוא ראשית הפסד הגוף כי ההפסד הוא סבת ההויה שאם לא נמצא הפסד בעולם לא היתה מצטרפת הויה, הא למדת שהמשכן על ג' חלקים כנגד ג' חלקי המציאות שעליהם אמר דוד ע"ה (תהילים ק"ג:כ') ברכו ה' מלאכיו גבורי כח ברכו ה' כל צבאיו ברכו ה' כל מעשיו. וכן שלמה בנו אחז הדרך הזה ורמז בג' פסוקים זה אחר זה, בפסוק א' (שיר השירים ה':י"ד) לחייו כערוגת הבשם, השני (שם) ידי גילי זהב, השלישי (שם) שוקיו עמודי שש, וכבר בארתי בענין הסולם. **ובמדרש** את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו מלמד שהראה הקב"ה למשה אש ירוקה אש שחורה אש לבנה אש אדומה אמר לו ככל אשר אני מראה אותך וגו', אמר לו משה כו', משל למה הדבר דומה למלך שיש לו לבוש מרגליטון אמר לאחד מעבדיו עשה לי כזה, אמר לו אדוני המלך ומנין יש לי לבוש מרגליטון, כך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם ומנין יש לי אש ירוקה אש שחורה אש לבנה אש אדומה, אמר לו אתה בסמניך ואני בכבודי, ולא עוד אלא שאם עושה אתה שלמעלן למטן אני מניח סנקליטון שלי ויורד ומצמצם שכינתי ביניכם למטה, מה למעלה שרפים עומדים אף למטה עצי שיטים עומדים, מה למעלה כוכבים אף למטה כוכבים, אמר רבי חייא מלמד שהיו קרסי זהב נראים במשכן ככוכבים הנראים ברקיע

תניא פרק לד. לָכֵן, מִיָּד אָמַר לָהֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ מְשָׁכָן וּבּוֹ קִדְּשֵׁי הַקִּדָּשִׁים – לְהַשְׂרָאָת שְׁכִינָתוֹ, שֶׁהוּא גִילּוֹי יְחִידוֹ יִתְבָּרָךְ, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְקַמָּן.

המדידות הן באופן ותוקף שווה אצלו. - (וזה אין לומר בענין דהראה לאדה"ר הנ"ל, כי ראית דור דור ודורשיו היתה בעין השכל, וכח הציור, היינו עין רוחני, ואינו דומה אופן והתאמתות מציאות זמן דדור דור אצל אדה"ר בעת ראייתו, לאופן והתאמתות מציאות זמן שהייתה הראי' אצלו, כמובן). וזהו ראי' מכרעת כי הוא נמנע הנמנעות, נתפס ואינו נתפס בב"א, דאין לנמנעות טבע קיים למעלה (ועיין פתח השער לאמרי בינה פ"ו). ולכן ה' זה דוקא בארון, ולכן אין אופן זה בדוגמא דהראה לאדה"ר. און דאס איז דער אופטו פון מקום ארון אינו מן המדה. ולמותר לבאר, כי אין החילוק דג' האופנים תלוי במה שרוצה למדוד תחלה אלא הכוונה היא, ובפרט בנמשל, שתלוי בתכונות ומדרי' המתבונן און אין זיין אפלייג, וואס איז בא אים מער בפשיטות ובהתאמתות און וואס איז מער בהתחדשות ובתמי'. והנה באיזהו מדרושי דא"ח מובאים ב' מאופנים הנ"ל ביחד מבלי להורות על ההבדל שביניהם (לדוגמא ד"ה וטהר לבנו שחווה"ס, וד"ה ביום השמע"צ - שמח"ת עזר"ת). והטעם מובן, מפני דבמאמר זה לא נחית לפרטי הענין. כ"א להסברתו בכלל (ובזה סרה ג"כ הסתירה, לכאורה, בין ד"ה את ה' האמרת תרע"ח לד"ה וטהר הנ"ל בהדוגמא לגבול ובל"ג בב"א).

46) יומא כא עמוד א. ותו ליכא? וקאמר רבי לוי: דבר זה מסורת פנינו מאבותינו: מקום ארון — אינו מן המדה. ואמר רבנאי אמר שמואל: פרוכים — בגס היו עומדין!

48) ב"מ פה עמוד א. רבי זירא פי סליק לארעא דישאראל יתיב מאה פנינא דלשפכח תלמודא פבגלא מנייה, פי היכי דלא נטרדיה.

סנהדרין כד עמוד א. מאי פבגל? אמר רבי יוחנן: פלוקה פמקרא, פלוקה פמשנה, פלוקה פתלמוד. "במחשכים הושיבני קמתי עולם" — אמר רבי ירמיה: זה תלמודא של פבגל.

בראשית רבה פט"ז, ד. אמר רבי תנחום בשם רבי יהושע בן לוי, עתיד הקדוש פרוף הוא להשקות כוס פתעלה לאמות ממקום שהדין יוצא, מאי טעמא (בראשית ב, י): ונתר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם פפרד, וקניה לארבעה נהרים אין קתיב פאן, אלא לארבעה ראשים,

המקדש ה' מקום ולמעלה מן המקום ביחד, דמקום ארון אינו מן המדה. מענה: ויש להקדים תחלה שתים: א) הא דמקום ארון אינו מן המדה - אינו ענין של הסברה וביאור, אלא רק דוגמא וראי' לאפשריות הדבר דשני הפכים בבת אחת.

ב) גם בתור דוגמא, אין הענין דמקום ארון אמה"מ עולה יפה כאן, כפי שמציע הדברים בשאלתו. כי רשאים אנו לומר: יש מקום במציאות. יש למעלה מן המקום במציאות, ישנם שניהם בב"א במציאות. ואדרבה עי"ז חזוק הוא באמונה האמיתית, כי מכאן ראי' שלמעלה הוא נמנע הנמנעות, וכדלקמן. אבל סתירה היא באמונה לומר: ישנם עולמות במציאות, אחדות ה במציאות כו קודם שמבארים שמציאות העולמות אינה ענין של שניות ח"ו (או עכ"פ מודיעים שכן הוא אף שא"א לבארו בשכל). ולאחרי הביאור בזה (כי מציאות העולמות אינה אלא מהארה, באה רק ע"י צמצום והצמצום גופא לגבי המצמצם אינו במציאות וכיו"ב) שוב אין כאן שני הפכים, ואין צורך בדוגמא דמקום ארון ולמעלה מן המקום בב"א. והנה בכ"מ בדא"ח מביאין ראי' מהא דמקום ארון אינו מה"מ (וגם מענין דזמן ולמעלה מן הזמן ביחד - כשהראה לאדה"ר דור דור ודורשיו כו): כי שלשה אופנים ישנם בענין זה, והם ע"ד ענין ד"ת וד"ע ושלמעלה משניהם: א) כשמודד את הארון, שאז מוצא אמתים וחצי ארכו כו' לא פחות ולא יותר, וכן הוא נמצא באמת לאמתתה של תורה שציותה ועשו ארון גו' אמתים וחצי גו'. ורואה זה במוחש. אבל בשעת מדידה זו יודע - ולא במוחש - כי אעפ"כ אם ימדוד אח"כ בקה"ק ימצא עשר אמות לכל רוח. מזה דוגמא - איך שיש למציאות ואעפ"כ בטלה היא, יחוד"ת - אלא שעל זה יש כמה דוגמאות, און ניט דאס איז דער אופטו פון דעם ענין מקום ארון אינו מה"ס. ב) (כשמודד בקה"ק ומוצא עשר אמות לכל רוח, במוחש, ויודע שאם אח"כ ימדוד הארון ימצא אמתים וחצי כו', היינו שרואה במוחש בארון למעלה מן המקום, אף שיודע שהוא ענין של מקום. מזה דוגמא איך שמקום עצמו אינו במציאות, יחו"ע (ראה קונטרס עץ החיים פ"ו וקיצורו). ג) כשתופס שני הענינים, דמדידת הארון ומדידת עשר אמות לכל רוח, בבת אחת. היינו שמציאות שתי

הוורדא הם ששה, נגד ו' שבשם. והלב הוא מלכות כמבואר בכל מקומות, על כן צריך הלב להיות תמיד קודש קדשים שישרה בו השכינה, כמו שכתוב (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. לא אמר בתוכו, אלא בתוכם, דהיינו בקדש קדשים שהוא הלב, כי פי התעוררות הלב בא התפשטות לכל המדות והנהגות. וזהו (יחזקאל א, יב) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו, ונחה עליו רוח ה' ע"י התורה והמצוות והמדות. ואם לאו ח"ו הרוח הקודש הזה מסתלק ורוח סרה נכנס בו, בר מינו:

(50) לקוטי שיחות חלק טז עמוד 472. יעדער איד איז אַ משכן" ומקדש לו ית', כדברי רז"ל הידועים אויפן פסוקין ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. איז כשם ווי אין מקדש זיינען דא שלשה דוירין" - עזרה" קודש" און קודש הקדשים (וואָס אין אים איז דער ארון) אזוי זיינען אויך - פאָראַן די דריי דוירין" אין דעם מקדש הפרטי ביי יעדן אידן: די עזרה", וואָס אין איר איז געשטאַנען דער מזבח החיצון, איז אין עבודה די בחי' פון חיצוניות הלב. קודש", וואָס אין אים איז דער מזבח הפנימי פנימיות הלב; און קודש הקדשים", וואָס אין אים איז דער ארון פנימית דפנימית הלב - יחידה, וואָס אויף דער בחינה זאגט מען בבואה דבבואה לית להו, און אפילו אויף דרגות שלמטה מזה הרבה זאגט מען וגם בשעת החטא היתה באמנה אתו יתי, אַז זי איז אַלעמאַל גאַנץ (- נצחי) און ס'איז ניט שייך אַז עפעס (אויבס") זאָל אויף איר שולט זיין און אנרירן.

(51) לקוטי תורה ראה כז עמוד א. אך היו"ד וקוצו של יו"ד הם בחי' אור עליון יותר הבלתי נמשך ומתלבש בכלי כלל, וכמו עד"מ באדם אשר בחי' כח השכל עצמו אי אפשר שיתגלה בהמחשבה רק גילוי השכל שהוא הארה בעלמא ממנו נמשך ומתלבש במחשבה. וכך למעלה בחי' ח"ע הוא בחי' חיה וקוצו של יו"ד בחי' יחידה שלמעלה מעלה מהתלבשות בכלים אלא הוא בחי' מקיפים סוכ"ע. ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים.

(52) לקוטי שיחות חלק יט עמוד 419. - דאס וואס חטאים זיינען פוגם אין די ד' אותיות שם הוי"ו [און דער ניקוי הפגמים איז פון אַן אַרט וואָס איז העכער פון דער השפעה הנשפעת מאותיות שם הוי"ו] - איז עס ווייל דער אור אלקי וואָס איז מלובש אין אותיות האָט אַ ציור

אלו ארבעה גליות כנגד ארבעה ראשים. (בראשית ב, יא): שם האחד פישון, זו בבל, על שם (חבקוק א, ח): ופשו פּרָשִׁיו. הוא הסבב את כל ארץ התולה, שפלה והקריף את כל ארץ ישראל, דכתיב ביה (תהלים מב, ו): הוֹחֲלִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ. אֲשֶׁר שֵׁם הַנֶּהָב, אֵלֹו דְבָרֵי תוֹרָה, שֶׁהֵן נִחְמָדִין מִזֶּהָב וּמִפָּז רַב. וַיִּהְיֶה הָאָרֶץ הַהִיא טוֹב, מִלֵּמַד שָׂאִין תוֹרָה כְּתוּרַת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא חֲכָמָה כְּחֲכָמַת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל. שֵׁם הַבְּדִלָח וְאֵכָן הַשֵּׁהָם וְגו', מִקְרָא מִשְׁנָה וּמִלְמוּד וּתְסַפְתָּא וְאֶגְדָּה. וְשֵׁם הַנֶּהָר הַשְּׁנִי גִיחוֹן, זֶה מְדִי שְׁהִיָּה הָמָן שָׁף עֲמָה בְּנֶחֱשׁ, עַל שֵׁם (בראשית ג, יד): עַל גִּחְזָה מִלֵּךְ. חֲדָקָל זֶה יוֹנָה, שְׁהִיָּתָה קָלָה וְסָדָה בְּגִירוּתָהּ, שְׁהִיָּתָה אוֹמֶרֶת לְיִשְׂרָאֵל כְּתָבוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר שָׂאִין לָכֶם חֵלֶק בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַב הוֹנָא בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים קִדְמָה מַלְכוּת יוֹן לְמַלְכוּת הֶרְשֵׁעָה, בְּנִימוּסִין וּבְפִנְקִיסִין וּבְכִלְשׁוֹן. רַב הוֹנָא בְּשֵׁם רַב אַחָא אָמַר, כָּל הַמַּלְכוּתִּים נִקְרְאוּ עַל שֵׁם אֲשׁוּר, עַל שֵׁם שְׁהָם מִתְעַשְׂרוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא כָּל הַמַּלְכוּתִּים נִקְרְאוּ עַל שֵׁם נִינְוָה, עַל שֵׁם שְׁהָם מִתְנַאֲוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי חֲלֶפְתָּא כָּל הַמַּלְכוּתִּים נִקְרְאוּ עַל שֵׁם מִצְרַיִם, עַל שֵׁם שְׁהָם מִצְרַיִם לְיִשְׂרָאֵל. וְהַנֶּהָר הָרְבִיעִי הוּא פָּרָת, זֶה אָדָם. פָּרָת, שְׁהִפְרָה וְהַצִּירָה לְבָנֶיךָ [נ"א לפניו]. פָּרָת, שְׁפָרָה וְרָבָה מִבְּרָכָתוֹ שֶׁל זָקֵן. פָּרָת, שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהַפְרֵעַ לָהּ. פָּרָת, עַל שֵׁם סוּפָה (ישעיה סג, ג): פוֹרָה דְּרַבְרָתִי לְבָדִי וְגו'.

(49) לקוטי תורה נשא כ עמוד ב. דהנה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וארז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם לפי שכא"א מישראל צריך לעשות בחי' משכן בנפשו.

שה"ג. ראשית חכמה שער האהבה. נמצא כי עיקר דירת השכינה אינה אלא בנפש הזכה, והיינו (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, פירוש בתוך קרבם, וזו היא בחינה אחת מענין בריאת האדם על ידי הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, ועל ידה הקדוש ברוך הוא מתדבק עם האדם להצילו וכאשר יקראהו שיענהו, כמו שכתוב (משלי יז, יז) ואח לצרה יולד, וכיוצא (תהלים צא, טו) יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו, וזו בחינה ביישראל יותר מהאומות.

של"ה. ובארו במקום אחר, כי משכן הנשמה במוח, רוח בכנפי ריאה, ונפש בלב. וכבר נודע כי נשמה בבינה, רוח בתפארת, נפש במלכות. וכן כנפי ריאה חמשה אונִי, ועם

די דיוק לישונות פון אלטן רבין וואָס דער טאטע מערקט אן אין זיין הערה הנ"ל - אז עס איז דא א חילוק אינעם אופן השייכות פון די ספירות צו די אותיות: די ספירות בינה ז"א ומלכות זיינען נכללות ונרמזות" אין די אותיות הו"ה, און דערפאר ווערט אין זיי גופא דער ציור (והגבלה) פון די אותיות, ובמילא זיינען חסאים פוגם אין זיי גופא; משא"כ חכמה ורצון (כתר) ווערן ניט נכלל ונרמז אין דעם יו"ד וקוצו של יו"ד, ס'איז נאר וואָס דער יו"ד וקוצו זיינען אַ רמז אויף זיי (אבער זיי ווערן ניט נתלבש ונתפס אין דעם (ציור ה) יו"ד וקוצו - און דערפאר איז ניט שייך אַ פגם אין זיי (ווארום זיי זיינען העכער און אין חכמה ורצון גופא איז דא א חילוק: ביי חכמה איז די נקודת היו"ד מרמזת לחכמתו ית", וואָס מיט אַ מ"ם בתחילת התיבה ווערט זי לשון כבד 22, עס איז מערער" אין דער רמזה, וואָס ווייזט (אין אונזער פאל) אויף מער שייכות (ברמז עכ"פ) פון דעם אות יו"ד צו חכמה, און פון דעם איז מובן, אז עס איז דא א (קצת) שייכות פון (אור ה) חכמה מיט'ן אות יו"ד - און דער-פאר איז שייך אין איר אַ פגם, עכ"פ אין דער בחי' המתפשטת ממנה": משא"כ דער קוצו של יו"ד איז בלויז רומז (לשון קל) לבחי' רצון העליון ב"ה", אבער דער רצון גופא האט ניט קיין קירוב" צום קוצו של יו"ד, און דערפאר איז אין רצון כלל ניט שייך קיין פגם. און אזוי ווערט רעכט ווי אין רצון זיינען דא ביידע קצוות: עס האָט אַ שייכות צום קוצו של יו"ד (און דורכן וואָס קוץ - צום גאנצן שם הוי') דערפאר איז עס מנקה וממלא די פגמים שבאותיות; לאידך אָבער - עס ווערט כלל ניט נתפס אין דעם קוץ, אזוי אז עס בלייבט למעלה מעלה .. מאותיות שם הוי" און דערפאר רירט דאָרט ניט אן קיין חטא און ס'איז דארט ניט שייך קיין פגם.

והגבלה (לויט דער תמונה פון דעם אות אין וועלכן ער איז מלובש), וואָס מצד דעם גיט ער אן ארט אויף מציאות האדם, ובמילא אויך אויף עבודתו. איז לויט דעם ניט מובן: וויבאלד אז אויך רצון העליון איז נרמז בקוצו של יו"ד און איז די התחלה (ושרש ומקור) פון דער השפעה הנשפעת מאותיות שם הוי", הייסט עס דאָך, אז אויך די בחינה האט (עכ"פ אַ התחלה פון) אַ ציור", ובמילא איז זי אויך אַ התחלה צו מציאות (פון נבראים) - טא פארוואס רירט דאָרט ניט אַן דער חטא צו מאכן א פגם? כשם ווי אין די אותיות שם הוי - איז דאך דער אות יו"ד בחי' נקודה לבד" (אָן אַ ציור), וואָס דאס ווייזט אַז איר מציאות איז ביטול - און פונדעסטי וועגן, וויבאלד עס איז פארט אַ מציאות פון אן אות (אַ מציאות" פון ביטול), האט דער אור אלקי שבאות יו"ד אַ ציור (ובמילא - שייכות צו מציאות"), און דערפאר קען אין איר ווערן אַ פגם, האָט אזוי אויך געדארפט זיין בנוגע קוצו של יו"ד, אז כאָטש עס האט נאך ווינציקער ציור ווי אות יו"ד - באַלד אבער עס איז פארט אַ מציאות ביז אויך פון מקום הדיו על הקלף), דארף אויסקומען, אז דער אור אלקי שבקוצו של יו"ד (בחי' רצון העליון) האָט אַ שייכות צו ציור והגבלה, און איז ניט שולל לגמרי די מציאות פון נבראים. אין אמת'ן, איז די זעלבע שאלה אויך בנוגע צו חכמה (אות יו"ד). ווארום דער פגם וואָס קען ווערן אין בחי' חכמה, איז (ניט אין איר גופא - ווי דער פגם אין אותיות הו"ה (בינה ז"א מלכות) נאר) בלויז אין דער בחי' המתפשטת ממנה" יי אין די אנדערע ספירות [והטעם - וויבאלד אז די גאנצע מציאות פון חכמה איז ביטול (נקודה לבד") כנ"ל, איז אין איר מאיר אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו", ובמילא איז דאָרט ניט שייך צו ווערן אַ פגם דורך אַ חסרון אין עבודת הנבראים: גאר דערפאר וואָס חכמה איז שוין א מציאות פון ביטול (כנ"ל), קען פון איר נשתלשל ווערן אַ מציאות פון ישות ממש - און דערפאר קען ווערן אַ פגם אין דער בחי' המתפשטת ממנה"], איז ניט פארשטאנדיק: וויבאלד אז חכמה גופא (ניט נאר די בחי' המתפשטת ממנה") איז פארבונדן מיט אות יו"ד - דארף אויסקומען, אז דער אור אלקי שבחכמה האָט אַ ציור והגבלה (עכ"פ פון אות יו"ד), ובמילא איז עס ניט היינט שולל די מציאות פון נבראים פארוואס ווערט ניט קיין פגם אין חכמה גופא? אט די שאלות ווערן באַוואָרנט אין

[בין אז אויך דער ביהמ"ק, הגם אז זיין ציור און די פרטים פון מדת ארכו ורחבו זיינען געווען אנדערש ווי אין משכן, פונדעסטוועגן זיינען די ענינים העקריים שבו געווען בדוגמת המשכן⁵⁶; ווי דער רמב"ם שרייבט⁵⁷: „ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה"⁵⁸]

איז י"ל אז דער איסור לעשות „בית תבנית כו" איז חל אויך אויפן נאכמאכן דעם תבנית פון משכן⁵⁹, פון משכן שילה⁶⁰

56 ולהעיר ממ"ש שם פ"א הי"ב „והכל חייבים לבנות כו' כמקדש המדבר". ובפ"ו הי"א שם (הובא לעיל הערה 39). פ"ז הי"א. ועוד. ולהעיר מפרש"י פרשתנו כה, ט. וברא"ם שם.

57 שם פ"א הי"ה.

58 ועפ"י הנ"ל צע"ק מ"ש הרמב"ם לפנ"ז „ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית כו' והוא הנקרא אולם" מנין שגם אולם הוא עיקר בבנין הבית כיון שלא הי' במשכן (ואולי מקורו מגמ' הנ"ל לא יעשה אדם בית תבנית — שחשב אולם). וראה קרית ספר שם דהא במשכן לא הי' אולם ואע"ג כו' אפילו הכי לענין קדושת הבית ליכא שינוי בין משכן למקדש דכמו במשכן ליכא אלא ג' קדושות כו' עיי"ש. ולהעיר מעירובין ב, א. ובכ"מ. תוי"ט כלים פ"א מ"ט ד"ה ההיכל מקודש. וראה הר המור"י שם סק"י. ואכ"מ.

59 יריעות העליונות הנעשים מעורות תחשים (פרשתנו כו, יד) א"א לעשות שהרי תחש הי' רק בזמן משה (שבת כח, א. פרש"י פרשתנו כה, ה). אבל מוכח בשבת שם דעיקר האהל הו' יריעות התחתונות, ובוהו כבר נק' המשכן אהל. וראה צפע"ג (הפלאה בהשמות נד, א) דאם קפל הרוח את היריעות העליונות המשכן כשר. וראה לקמן ע' 454-5.

60 במנ"ח מצוה רנד סק"ז שקר"ט בזה ורוצה לחדש (דלא כמשמעות הפוסקים ושו"ע) שהאיסור הוא רק בזמנו: בזמן המשכן הי' אסור לעשות כתבנית המשכן כיון שהי' אז משמש לפניו. וכן כשהי' שילה עומד וכן נוב וגבעון וכן כ"ר הי' אסור לעשות בכ"ז מהזמנים איזה תבנית שהי' דוגמת התבנית שהי' משמש אז וכן בבית שני כשל בית שני כו', אבל האידנא כיון דאין משמשין לפניו אפשר

און נוב וגבעון⁶¹.

דאין בכלל הלאו הזה. אבל הרי"ז נגד דעת הפוסקים טושו"ע י"ד סקמ"א סי"ח דאסור גם עכשיו (כמ"ש שם בעצמו), וא"כ י"ל דגם דמות המשכן כו' אסור. ובשו"ת בית אפרים או"ח סי' ד כ' דלדעת רש"י והרמב"ם (למסקנא) האיסור הוא גם בתבנית בית ראשון. וגם עפ"י דבריו י"ל שאסור גם בתבנית משכן.

והנה במנ"ח שם הקשה דא"א לומר שעכשיו אסור כל הבנינים „דהיו מודיעים לנו חז"ל צורת המשכן שילה ג"כ כדי לידע תבניתו". אבל מזה גופא שלא מפורש מדתו מוכח שמדת ארכו ורחבו כו' הי' כמו המשכן וכדמוכח מהיריעות שע"ג. וגם אם לא הי' בדומה ממש הרי"ז (בפשטות) לפי שלא הי' שינוי המעכב. וראה לקו"ת ברכה (צט, ד), „להבין ההפרש שבין בנין המשכן לבין בנין שילה כי לכאורה הם שוין ממש בארכו וברחבו וכל הפרטים כמו צורת המשכן כן נעשה בנין שילה". וראה מאמרי אדה"ו הנחות הר"פ ע' פא.

ולהעיר מסוטה (ט, סע"א) „זה משה ודוד שלא שלטו כו' נגזזו אה"מ". וראה יומא עב, א (סוכה מה, ב): „עצי שטים כו' עומדים שעומדין לעולם ולעולמים" (ובפרש"י שם). רבינו בחיי פרשתנו כו, טו. ולפנ"ז ג"ז הוא דמות שמשי שמשמש לפניו ית'. ואף שזהו עפ"י דעת התוס' (ד"ה לא אסרה ר"ה כד, ב. ע"ז מג, ב. ד"ה כרובים — יומא נד, ב. מאירי ע"ז (מב, ב. מג, א). ר"ן ע"ז שם) דגם למסקנא לא חזר בו אביי והאיסור ד, לא יעשה אדם בית תבנית כו" הוא מטעם דלא תעשון אתי — כדמות שמשי כו' — ראה פנ"י ר"ה שם, א ד"ה אמר אביי. בית אפרים שם ד"ה אך מדברי רש"י,

הרי עפ"י הכלל דאין להרבות במחלוקת י"ל שאסור גם לשיטת הרמב"ם דמשמע מהמשך ההלכות שהוא מדין מורא מקדש (כמ"ש בשו"ת בית אפרים ומנ"ח שם). וראה רבתינו בעה"ת (תשא ל, לג): „איש אשר ירקח כמוהו, וכן גבי קטורת לפי שאין דרך להשתמש בשרביט של מלך וכן אמר חז"ל שלא יעשה אדם בית תבנית היכל כו".

61 עפמ"ש הרמב"ם „ובנו שם מקדש" וע"פ הכלל דילמוד סתום מן המפורש י"ל לכאורה דמקדש דנוב וגבעון הוא כהקודמו — שילה. וע"פ פיה"מ וכו' (בהערה 47) הרי"ז אוהל מועד דהמדבר, וא"כ בין משכן שילה בין האוה"מ בלא"ה אסור.

ועפ"י הנ"ל שלהרמב"ם אסור גם לעשות תבנית משכן וכו' יומתק שזהו כדוגמת הכלים שבהמשך

(*) וראה צפע"ג עה"ת ר"פ תשא.

276 אבני הלבבות שו"ת סימן תג קדושת המקדש נזר

כזב דמי ואינו נדחה בליבור ואלף דעבדי מוחר במחנה לוי מחלקים הוסי' בין מוחנה לוי בין לדרחות בליבור. דאף דמוחר במחנה לוי לא נדחה בליבור. ועדין עמס שכן מלינו בבוטל נדה שמוחר במחנה לוי כדאיתא פסחים (ס"ח.) יאעפ"כ אינו נדחה בליבור מדאיתא פרישה לכה"ג מחשש שהא' המלא נדה למיד טומאה הותרה בליבור ועי' רש"י יומא (ו'). בראש העמוד ומבואר דלמ"ד טבוי דזב לאו כזב דמי משמיני שוחטין וזורקין ונדחה בליבור. ולשיטת תוס' דאפי' למ"ד לאו כזב דמי מ"מ כשהיא מחוסרת כפרה ג"כ מאותה הטומאה אכורה במחנה לוי. כ"ש שאינו נדחה בליבור מקריה דבוטל נדה שמוחר במחנה לוי ולא נדחה בליבור כ"ל. טבול יום ומחוסר כפורים מאותה טומאה דאסור במחנה לוי אינו דין שאינו נדחה בליבור:

יט) ועוד לפח"ש הוסי' יומא (ד'). ד"ה ריב"ז דמשמע מדבריהם דבוטל נדה לא חשיב כלל טומאה יולאה מנופו מדעורכו פירכא חדשה בטבוי דבוטל נדה ולא בני להו בפירכת הנמ' בטבוי דזב משום דטומאה יולאה מנופו. וע"כ לומר לזידו הא דטומאה בוטל נדה לא הותרה בליבור משום פירכא שכהבו תוס' שם שלא נוכל ללמוד מטמא מה משום דבוטל נדה חמור שמטמא משכב החפון כעליו וכיון דדחוי בליבור כתיב בטמא מה בפסח ובגמ' שם דממעט שאר טומאות ע"ש וטמא שרץ ילפין מקריה אכל כל דאית לי' פירכא לא ילפין. וא"כ בטבוי ומחוסר כיפורים דאית לי' נמי פירכא דמה לטמא מה שכן מוחר במחנה לוי תאמר כזה שאסור במחנה לוי לא ידחה בליבור:

כ) מידו קושיות אלו אפשר ליישב. דהא מילתא אם כל מידו דא"ל למילף מטמא מה לא ידחה בליבור. י"ל דחלוי בפלוגתא דתנאי אם דחוי טומאה בליבור ילפי' ממשמעות דמועדו או מאיש נדחה דכתיב גבי פסח. ורש"י ואין ליב' נדחין כמו שביארו ההוס' פסחים (ס"ז.). וגאמ"ר דודאי למאן דיליף דחוי בליבור מפסח שהתירה תורה לטמא מה לעשות פסח לא נוכל ללמוד מה דאית לי' דז חמור מזה אף אם כזב אחר טמא מה חמור ממנו. וע"כ בפסחים שם דס"ל לשי' דגמרינן מפסח כמבואר שם בסוגיא וכמ"ש תוס' שם אחר בגמ' דממעט שאר טומאות (לכד טומאה שרץ דאית בקריח) וממעט נמי בוטל נדה כיון דלא אית בקריח. אך לתנאי דיליף ממשמעות דמועדו ושם לא כתיב חילוק בין טומאה לטומאה. ובי' מן הדין שכל ידחה. אך דילפינן מדכתיב בפסח לנפש דוקא טמא לנפש ידחה ולא מה שחמור ממנו. לא נמעט רק מה שחמור מטמא לנפש מכל זד. ובבבוי הטומאה א"ל שרי יס בטמא לנפש חמור שאין בכל הטומאות שעושה כלי מחסות כיוצא בו. רק באיכות הטומאה שאלה מנופו. ובוטל נדה באת לא נמעט ונדחה מקרא דמועדו:

כא) והשתא לא תקשי פרישה לכה"ג מאשמו למח' למ"ד הותרה בליבור. דיל' מ"ד הותרה ס"ל כהני תנאי דילפי מפסח ולא ללמד רק מה דאית מקריה ומאן דיליף ממשמעות דמועדו ס"ל טומאה דחוי בליבור. וע"כ סוגיא דכריתות י"ל דקאי כהני תנאי דילפי ממשמעות דמועדו. ולזידו אף טומאה בוטל נדה נדחה בליבור כיון דלא חשיב טומאה יולאה מנופו לשיטת תוס' יומא ה"ל. וכן טבול יום ומחוסר כפורים ביחד מטומאה אחת ידחה בליבור אף דליכא קריח

נראה שיה' כן דעת הרמב"ם. דא"כ הכנס למחנה לוי יחייב שמים משום לא יבא אל חוך המחנה ומשיב ילא יטמאו את מחניהם דהם שרי לאוין מחולקין. וגמנה בשמים במגין המלות. איז אין לאו דלא יטמאו במחנה לוי. והעצם י"ל כיון דאין איסור אלא ביולאה מנופו אין כזה איסור מפאת טומאת מחנה לוי דלגבי המחנה לעולם לא יהי' טומאה דגוף המחנה. ותאמר המגיה יצן שדברים אלו בקיור נאמרים לקטני השכל כמוני אבחר קלת. דאם דנין על האדם שלא יבוא אל המחנה ש"ך לומר דטומאה שיואלה עליו מנופו חמיר מפני שגששה עלם הטומאה ואינו דומה למי שקיבל טומאה מדבר המטמא. אבל כשדנין על המחנה הנטומאת לעולם אינה נעשית עלם הטומאה אפי' כשנעמאת ממנו טומאה יולאה עליו מנופו. ולעולם לא תהי' אלא מקבלת טומאה ושוב אין כ"מ אם נקבלת מעלם הטמא או ממנו שקיבל טומאה מוולתו סוף סוף אין זה אלא קיבול טומאה ולא עלם הטומאה. המגיה. ואין כ"מ אם בא בו בעל קרי או טמא מה והאיסור רק מפאת הבא אל המחנה. וא"כ לא איתקש בקרא דולא יטמאו את מחניהם. ולכ"ע אין איסור בבית מקלה במחנה לוי:

סח ואף דביומא (ל"א). מלריך טבילה לטהור לביתה מקלה אף שהוא רק מעלה בעלמא. ל"ק דהתם הטבילה כדי שזכור טומאה ישינה שבידו ואם נטמא טומאה ישינה הא חייב על בית מקלה וטביל ב"י רבנן מעלה. אבל להסור במחנה לוי אין לנו:

סז ואשר העיר האיש הגיל בספרו שחיבר ע"ז משום דקרא דואל המקדש לא תבוא דדרשינן מיני' ביה במקלת זכחים (ל"ז:). משום דמקיש ביה לנביעה מה נביעה במקלת שמה נביעה אף ביה במקלת שמה ביה והאי קרא ביולדת כתיב. דטומאה יולאה מנופה ואכורה במחנה לוי. ואל המקדש לא תבוא קאי על מחנה לוי. ואדרבא ק"ל על עולא שמוכיח חיה על מחנה שכינה לכרת כיון דקרא במחנה לוי לתקוה מכל למילף כרת. אישתמיטתי גמ' מפורשת בסוגיא שם (ל"ג סוף ע"ג) מקיש קודש למקדש מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה והיינו בעזרה דבמחנה לוי אין בו כרת:

יז) ובאמת ל"ע בש"ס הגיל מכל דיש בו נטילה נשמה דילמא במחנה לוי. ואף דקרא בעבילת יום ארוך וטבוי הא מוחר ליכנס במחנה לוי. הלא כתבו תוס' בסוגיא ד"ה ור"י דטבול יום ומחוסר כפורים ביהר על טומאה אחת אסור במחנה לוי ומוכיחים כן בסוגיא דעיר (דף מ"ה). ויולדת הא מחוסרת כפורים ג"כ. וא"ל דמחנה לוי לא מקרי מקדש. דהא ביבמות ואת מקדשי תיראו שלא יכנס להר הבית במקלו וכו' הנה דכל הר הבית נקרא מקדש. ואפשר דהמקדש בה' הידיעה הוא רק עזרה:

יח) ודאתא לזכרי תוס' אלפי מה דק"ל טובא על זכרי תוס' ההם מהא דכריתות (יוד.). בזה דילתה שוחטין עלי' ביום מ' לזכר כו'. ומקשה עליה עד כאן טמאה ובטי ר"ח לאוקמי בשני וולדות ואליבא דר' יוסי ואקשי עליה. ומשני דלשולס בולד אחד ובפסח הבא בטומאה והתן פסח הבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים. כי חנן ההוא דלא טבילין כי תניא דשוחטין וזורקין עלי' בעצלה. איש משמיני ידיר חזיא. ומשני ס"ל טבול יום דזב